КУТУБХОНАСИ

ХОТИННИНГ ЭРИГА ДАЪВОСИ

ажрашишганига 14 йил ўтган бўлишига қарамай судда кўрилди ва ижро 80 ёшли қайнонанинг нафақасига қаратилди

Ҳовлидаги бир бош сигиримни ўлимимга деб асраб, боқиб юрган эдим. Бошқа ҳеч нарсам йўқ ҳисоби. Сигиримни рўйхатдан чиқариб, менга қайтариб беринглар деб йиғлаб, зорланиб ёзғирганлари ҳам инобатга олинмайди...

2 -бет

КАРИКАТУРАГА ЭЪТИБОР ЗАРУР

Бироқ ўқувчи биринчи навбатда газетадан карикатура қидиришини, агар мавжуд бўлса, уни таҳлил қилишини билмаймиз. Карикатура моҳиятини тўла англаб етмаган муҳаррирлар унга бефарқ бўлиб тураверади. Сабаби яна шунга бориб тақалади – ўқиш жараёнида ўргатилмаган.

3 -бет

СОТҚИНЛАР ҲАМ ЎЗИНГДАН ЧИҚҚАН

1713 йили таниқли туркман зодагони Хўжа Нафас Астраханга келиб, Бекович-Черкасскийга Хива хонликларидаги дарёларда олтинни белкурак ёрдамида ювиб олиш мумкинлигини ва зарур бўлса, русларнинг ҳарбий юришида йўл бошловчилик қилишини билдиради. Руслар қадимдан Шарқда олтинни оддий белкурак билан қопларга солишлари ҳақида афсонани кўп эшитган эдилар.

4 -бет

O'zingni anglab yet!

Mustaqil gazeta

HURRIYAT

1996-yil dekabrdan chiqa boshlagan · Chorshanba kunlari chiqadi · E-mail: hurriyat@mail.ru · № 38 (500) · 2006-yil 20-sentabr

www.hurriyat.uz

Энди газетада эълон қилинган энг сара танқидий-таҳлилий мақолалар, журналист текширувлари, халқаро шарҳлар, машҳурлар билан суҳбатлар, қисқаси, Сизга маъқул ва манзур бўладиган материалларни газетамизнинг халқаро компьютер тармоғидаги www.hurriyat.uz сайтида ўқишингиз мумкин. Шунингдек, тадбиркор ва ишбилармонлар учун ўз реклама ва эълонларини «Hurriyat» веб-саҳифасига жойлаш имкони мавжуд.

Таассурот

СОҲИБҚИРОННИ АНГЛАШ

Мен бу ёзни жуда мароқли ўтказдим. Аввалги таътилда чет элга саёҳат қилган эдим. Хорижликлар ёнимга келиб, "Where are you from?" деб савол беришганда "I'm from Uzbekistan" десам тушинишмади. Мен эса уларга тушинтириш мақсадида тарихий обидаларимиз, яшаб ўтган улуғ бобокалонларимиз ҳақида сўзлаб бердим. Ота-боболаримиз ҳақида гап кетганда Соҳибқирон Амир Темур бобомизни тилга олдим. "Oh, Amir Temur" дея ҳар хил саволлар бера бошлашди. Барча саволларга жавоб бердим... Лекин ўзимнинг жавобларимдан қониқмадим.

Чет эл сафаридан қайтиб, бўлган воқеани бувамга айтиб берганимда "Сен Соҳибқирон туғилган Шаҳрисабз шаҳрига саёҳат қил, ана ўша ердан ўзингни қизиқтираётган саволларга, албатта, жавоб топасан" дедилар.

Биз оиламиз билан Қашқадарё саёҳатига жўнадик. Қашқадарёда бизни яхши кутиб олишди. Биз Китоб шаҳри яқинидаги "Мингчинор" деган оромгоҳда турдик. Амир Темур бобомиз туғилган Шаҳрисабз шаҳрини айландик. Шаҳрисабз жуда гўзал, кўркам, осойишта ва тарихий обидаларга бой шаҳар экан. Улардан биттаси қадимий Оқсарой.

Оқсаройни Амир Темур бобомиз қурдирганлар. Бир замонлар муҳташам бўлган бу саройнинг емирилиб, хароба ҳолга келган улкан пештоғи, икки чеккасидаги минораси, сарой пойдеворининг бир қисмигина сақланиб қолган. Бизни олиб юрган гид бу улкан бино ҳақида чуқур ва қизиқарли маълумот берди: "Гумбаз ичи ва ёнларига, бурчакларидаги миноралarga кошин ғиштлардан қалқон шаклидаги гириҳ нақшлар ишланган. Бу нақшлар силлиқланган ғишт ва феруза рангли миркон парчинда ёзилган куфий хатлар замини йўғон кўк белбоққа ўхшаш мужассамликни ташкил этган. Оқсарой деворларидаги ранглар жилоси, тарихий, фалсафий ва диний мавзудаги, куфий, сулҳ ёзувлари, кошинкор безаклар, исломий, гириҳ нақшларнинг ўзаро уйғунлиги бинога ажойиб ва сеҳрли мазмун бағишлаган. Рангларнинг оқ ёруғида жилоланиб, оқариб кўринишидан бино Оқсарой деб номланган".

Саройнинг тепасида ўзига хос ишланган ҳовузи бўлган экан. Ҳовузга сув Тахтиқорача довонидан қўрғошин қувурлар орқали оқиб келиб, пастга туширилган ва ундан фаввора ҳосил бўлган.

Ёзма манбаларга кўра, Оқсарой турар жой ва жамоат биноси сифатида қурилиб, хоналар ҳовли атрофида жойлашган. Девонхона пештоқида арслон ва қуёш тасвири ва Темур давлатининг уч ҳалқа шаклидаги нишонаси бўлган.

Эртасига эрталаб Ҳазрати Бешир зиёратгоҳига йўл олдик. У ерга бориш учун бир кичкинагина қишлоқдан ўтдик. Кўчалари тор экан. Машинада кетаётганда от ёки эшакка, ҳатто отланган бир қанча одамларни учратдик ва суҳбатлашдик. Уларнинг гувоҳлик беришларича, кўпчилик зиёратчилар бу ерга дардларига даъво истаб келганлар. Зиёратгоҳга етиб, Ҳазрати Бешир ётган хонага кирдик. У ерда мулла Қуръон тиловат қилди. Хонадан чиққач, тошнинг остидан чиқаётган сувга кўзим тушди. Айтишларича, зиёратга келган кишилар шу сувдан шифобахшлиги учун идишларда олиб кетишар экан. Биз ҳам яхши ният қилиб сувдан ичдик ва оромгоҳга қайтдик.

Эртасига Китоб шаҳрига бордик. Китобда дунёга машҳур кенглик обсерваторияси бор экан. Бу обсерватория юлдузларни кузатмоқ учун қулай жойда қурилган экан. Унинг қурилганига юз йилдан ҳам ошиб кетибди. Бу обсерваторияга чет элдан ҳам тез-тез олимлар келиб, илмий кузатишлар олиб борар эканлар. Мен илгари ҳеч обсерваторияни кўрмаган эдим. Лекин олимлар юлдузлар оламини қандай ўрганишларига жуда қизиқиб юрардим. Бизни кутиб олган обсерватория ходими бу ердаги телескоплар ҳақида ҳикоя қилиб берди. Телескоп деганлари узоқни кўрсатадиган дурбин экан. Бироқ у оддий дурбинлардан фарқ қилиб, минглаб чақирим узоқдаги ой, юлдуз ва бошқа сайёраларни кўришга имкон берар экан. Обсерваторияда ишлайдиганлардан бирининг айтишича, дунёда шундай телескоплардан атиги бешта экан. Қоронғу тушиб қолганди. Обсерватория гумбазининг бир жойидан томи икки томонга сурилди. Ўша жойдан осмоннинг бир парчаси кўриниб турарди. Ходим телескопни осмонга тўғрилади-да, "Қани, келиб кўринглар" деди. Вой-бў, ўзимиз билган осмон жуда бошқача экан. Унда катта-кичик юлдузлар ғиж-ғиж экан. Ҳаммаси милтирайди. Нур сочади. Баъзилари шунақа яқин кўринадики, қўлингни узатиб узиб олгинг келади. Кейин ойни кўрдим. Телескопсиз қараганда ой силлиқ, текис, баркашдай бўлиб кўринади. Телескопда эса унинг сатҳи ғадир-будир, ўйдим-чуқур экан. Илма-тешикка ўхшайди. Гўё бир вақтлар унинг юзига чечак чиққан-у, шундан чўтир бўлиб қолгандай. Гўё юлдузлар оламига бориб келгандай бўлдим. Шундан кейин ҳам олимларнинг илмига, ақл-заковатига қойил қолмай бўладими?

Таътил кўз очиб юмгунча тугади. Соҳибқирон туғилган юртдан бир олам таассуротлар билан "Қаердасан, Тошкент?" дея уйга йўл олдик. Тошкентга келиб, кўрган-эшитганларимизни бувам ва бувимга айтиб бердим. Ва келгуси қиладиган саёҳатларимда дунёнинг қай бурчагига бормайин, Ўзбекистоннинг бир бўлаги бўлган Соҳибқирон таваллуд топган Қашқадарё воҳаси тўғрисида, унинг қадамжолари ҳақида баралла сўзлаб бериш имкониятига эга бўлдим.

Камола ШАРОФУТДИНОВА,
ижтимоий йўналишдаги Республика гимназияси ўқувчиси

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ!

Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди

Босма оммавий ахборот воситалари, ахборот агентликлари ва интернет нашрларда мамлакат ҳаётининг устувор ва долзарб йўналишларини кенг ёритиш, аҳолининг фуқаролик позициясини шакллантириш, республиканинг ижтимоий-иқтисодий ҳаётини юксалтиришда журналистларнинг иштирокини кенгайтириш ва фаолиятини рағбатлантириш ҳамда босма ва интернет нашрларини жамият ҳаётида кечаётган жараёнлар тезкор, холис ва ҳаққоний, таҳлилий жиҳатдан юксак савияда ёритилган материаллар билан бойитиш, журналистларнинг профессионал маҳоратини ва ижодий фаоллигини ошириш мақсадида Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди республикадаги босма ва интернет нашрлар, ахборот агентликлари журналистлари ўртасида **"Жамият ва мен"** танловини эълон қилади.

Танлов йўналишлари

Танлов қуйидаги номинациялар бўйича ўтказилади:
— энг яхши таҳлилий мақола;
— энг ўткир танқидий мақола;
— энг яхши журналист текшируви;
— интернетдаги энг яхши мақола;
— энг муфассал шарҳ;
— энг яхши фоторепортаж;
— йил дебюти (талаба-журналистлар учун).

Танлов шартлари

Танловга жамият учун муҳим аҳамиятга эга, мамлакатимиздаги ижтимоий-иқтисодий, маданий-маърифий, ҳуқуқий-маънавий соҳалардаги ислоҳотларнинг боришини, тиббиёт,таълим, кадрлар тайёрлаш, тадбиркорлик ва спортни ривожлантиришга йўналтирилган дастурларнинг амалдаги ижросини ёритишга бағишланган ижодий ишлар тақдим этилади.

Тақдим этилган материаллар ўзбек ёки рус тилларида тайёрланган, икки нусхада бўлиши керак.

Фоторепортажлар асл нусхадан тақдим этилади.

Ижодий ишларга муаллиф тўғрисида (фамилияси, исми, профессионал фаолияти тўғрисида қисқача маълумот, паспортга оид) маълумотлар илова қилинади.

Танловга тақдим этилган ижодий ишлар босма ва интернет нашрлар, ахборот агентликларида танлов учун махсус ташкил этилган "Жамият ва мен" танловига" рукнида танлов матбуотда эълон қилинган кундан кейин чоп этилган бўлиши шарт.

Танлов ғолиблари "Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари куни" байрами арафасида аниқланиб тақдирланадилар.

Танловни ўтказиш тартиби

Танловга тақдим этилган ижодий ишлар таниқли журналистлар, манфаатдор жамоат ташкилотлари, жамғармалар, идора ва муассасалар вакилларидан иборат нуфузли ҳайъат томонидан кўриб чиқилади ва баҳоланади.

Ғолибларни аниқлашда мавзунинг долзарблиги, иш мазмунининг ижтимоий аҳамияти, материални ёритишдаги аниқлик ва ўзига хослик, профессионал маҳорат асосий мезон ҳисобланади.

Танловга топширилган ижодий ишлар тақриз қилинмайди ва қайтарилмайди.

Танлов ғолибларига мукофотлар

Танлов ғолиблари ҳар бир номинация бўйича Фонд томонидан таъсис этилган дипломлар ва қимматбаҳо совринлар (рақамли фотоаппарат ва диктофон) билан тақдирланадилар.

Материаллар ва уларга ҳисобот кўринишидаги маълумотлар "Жамият ва мен" танловига" деган қайд билан Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фондига 2007 йил 1 июнига қадар қуйидаги манзил бўйича жўнатилади: Тошкент шаҳри – 700129, Навоий кўчаси 30 уй, 3-қават, 5-хона.

Телефон/факс: 144-12-51, www.mmf.uz,
e-mail: mmf@uzpak.uz.

Ташкилий қўмита

Обуна-2007

Ҳар гал обуна мавсуми яқинлашган пайтда таниш муҳаррирлар, ажойиб журналист дўстларимнинг ташвишли нигоҳлари кўз олдимдан ўтади. Очиғи, мавсум ҳар бир муҳарририятни, ҳар бир ходимни синовдан ўтказади. Чунки кундалик нашрларнинг "ўтиши" муштарийларимизнинг синчковлигига, қолаверса, у ёки бу материалнинг нечоғлик қизиқарли эканлигига боғлиқ. Тўғри, бугунги ўзбек матбуоти илгаригисидан тубдан фарқ қилади. Тараққиёт сари илдамлаб бормоқда. Қолаверса, нашрларнинг турлари ҳам кўпайди. Ўртада ижодий рақобатнинг пайдо бўлаётгани ҳам ҳеч кимга сир эмас. Баъзи газеталарнинг нусхаси термометр кўрсаткичидай ошиб боряпти, айримлари эса... айтишга ҳам истиҳола қилади киши, 100 нусхагача тушиб қоляпти. Хўш, бу ниманинг аломати? Газета чиройли безатилган, мазмунли чиқяпти-ю, муштарийнинг парвойи палак. Ёки аксинча, газета ўз ўқувчисини топа олмаяптими?

МАЪНАВИЯТ КАРВОНЛАРИ

ёки туман газетаси муҳаррирининг обуна хусусидаги мулоҳазалари

Келинг, баҳс-мунозарамизни янаям давом эттириб, холис фикрларимизни ўртага ташлайлик. Муҳаррирлар газета ижтимоий-сиёсий йўналишда, шунинг учун расмий материалларни ЎзА орқали бермасак бўлмайди дейишлари турган гап. Менимча, мавзуни ҳар бир муҳарририят ўз нуқтаи назаридан шарҳлаб берсалар бўлади-ку! Шунда газеталар худди "Ҳасан-Ҳусан"га ўхшайди деган даъвога ўрин қолмайди.

Иккинчидан, газета ошкоралик кўзгуси, холис фикрлар, умумжамоатчиликнинг фикрини шакллантирар экан, нега танқидий-таҳлилий материаллар кам? Фельетон анқонинг уруғими? Газета жанрлари нега камайиб кетяпти? Очерк, ҳикоя, бўлғуси асарлардан боблар қани?

Учинчидан, Президентимиз нега замонамиз қаҳрамонларини ёритмаяпсизлар, нега оёғи ердан узилган раҳбарларни фош қилмаяпсизлар деяптилар. Қани бунга жавобан қилинаётган иш? Танқид барча нашрларда, айниқса, туман газеталарида умуман босилмаяпти десам, муболаға бўлмайди. Гоҳида ёритилса-да, суд ёки ички ишлар бўлимларининг материаллари асосида бўлиб қоляпти. Изланиш газетанинг сондан сонга фарқланиши, чиройли матбаа ижроси таъминланмаяпти. Масъул котибларнинг, бошловчи журналистларнинг ўзаро тажриба алмашишлари аллақачон тўхтаб қолган.

Тўртинчидан, кадрлар масаласи. Туман газеталарида ҳамон журналистикадан бехабар, бошқа соҳа ходимлари баҳоли қудрат қалам тебратишяпти. Ўз устида ишлаш, малакасини ошириш, таҳрир қилиш санъатини мукаммал эгаллаш хусусида қайғуришяпти. Газета таъсирчанлиги ва мазмундорлигини оширишни улар қандай тушунишаркан?

Ва ниҳоят, муассислар хусусида. Кучли муассис — кучли газета. Агар таъсисчи ўз кундалик нашрига эътибор қаратар экан, бундан фақат ютади. Наманган тажрибасини барча вилоятларга ёйиш керак. Бу ерда туман газеталарининг тиражи 3000 дан кам эмас. Ёки "Чағониён" газетасини олайлик, 10-12 минг нусхада босиляпти. Бунда, албатта, муассисларнинг катта ҳиссаси бор.

Газеталарни маънавият карвонларига қиёслаш мумкин. Биз халққа маънавий озуқа етказиб берар эканмиз, 360 кун маънавият ҳақида бонг уришимиз, энг муҳим воқеаларни, янгиликларни, хабарларни етказишимиз керак. Шунда ҳар бир газета-журнал ўз муштарийсига эга бўлади.

Обуна даври, шубҳасиз, осон кечмайди. Обуна қилишнинг янги-янги имтиёзли усулларини, ҳомийларини, рекламадорларини топиш лозим. Қолаверса, матбуот нашрларининг вилоятларга боришини янада тезлаштириш керак.

Шержон МАШАРИПОВ,
"Хива тонги" газетаси муҳаррири

ОРТ Ўзбекистонда фаоллигини оширмоқчи

Кеча пойтахтда "InfoComExpo" халқаро телекоммуникация кўргазмаси иш бошлади.

"InfoComExpo" Марказий Осиёда ахборот технологиялари ва телекоммуникация соҳасида ўтказиладиган йирик кўргазмаларнинг бири ҳисобланади. Бу йилги тадбирда Россия, Қозоғистон, Украина, Болтиқ бўйи ва Шарқий Европа давлатларининг жами 20 дан ошиқ номдор компаниялари иштирок этади.

Кўргазмада Россиянинг Биринчи канал жамоат телевидениеси делегацияси ҳам иштирок этаяпти. Канал кўрсатувлари ҳозирги кунда дунёнинг ўнлаб мамлакатларига, жумладан, Марказий Осиё минтақасига ҳам узатиляпти. Биринчи канал халқаро узатувлар директорининг айтишича, Марказий Осиё минтақасида йирик телевизион лойиҳалар иштирокчиларининг қизиқиши ошиб бораётган шароитда канал ҳам ўз имкониятларини қайта кўриб чиқиш, ўзбекистонлик томошабинлар эътиборига юқори сифатли дастурларни узатишни мақсад қилган.

Кўргазма доирасида Биринчи канал томонидан минтақа хусусиятларидан келиб чиқиб тайёрланган махсус ахборот ва тақдимот материаллари намойиш этилади.

Зумрад ЛУТФУЛЛАЕВА

Осимхон ВОСИХОНОВ чизган сурат

Мурувват

«САХОВАТ-2006»

ана шундай ном остида ногиронлар ўртасида автопойга бўлиб ўтди

Шамолдек елиб, бир-биридан ўзиб бораётган машиналардан кўз узмасдан, ҳайратини яширолмай турган томошабинлардан бири "Қойил! Ўзимизни машина-да. Шу ютишини билардим", деб юборди.

Маррага биринчи етиб келган "ўзимизнинг" Тико томонга бир-икки қадам ташлаган ҳалиги кишининг юзидан ҳайрати чандон ошганини сезиш қийин эмас эди. "Тавба! Биринчи келган бола..." Ногирон дейишга қийналганини кўриб, у кишининг олдига бориб мусобақа ногиронлар ўртасида ташкил этилганини тушунтирдим.

Рамзий "Саховат-2006" деб номланган автопойга Ўзбекистон Ногиронлар жамияти ташаббуси билан ИИВ, Тошкент шаҳар ҳокимлиги, мудофаага кўмаклашувчи "Ватанпарвар" ташкилоти Марказий кенгаши, Ўзбекистон нотижорат ташкилотлар миллий ассоциацияси, "Тошшаҳартрансхизмат" уюшмаси, Тошкент шаҳар ва вилоят ИИББ ҳамда ЙҲХБлари шафелигида мамлакатимиз мустақиллигининг 15 йиллик тўйига бағишлаб ўтказилди. Автопойгадан кўзланган мақсад республика ва жаҳон жамоатчилиги эътиборини жисмонан камчилиги бўлган, ногирон инсонларнинг муаммоларига тортиш. Инчунин, кўнгли ярим инсонларнинг жамиятдаги ўрнини юксалтириш, мамлакатнинг тенг ҳуқуқли фуқаролари эканини уларнинг ёдига солиш ва шу орқали уларнинг ҳеч кимдан кам эмаслигини билдириш. Маълумот тариқасида айтиш мумкинки, жаҳоннинг кўплаб давлатларида ногирон кишилар ўртасида турли мусобақалар, спорт биринчиликлари ташкил этилади. Хусусан, мамлакатимизда ҳам турли сабабларга кўра ногирон бўлиб қолган ёки ёшлигидан ногирон, аммо ғайрати ва шижоати унча-мунча соғлом кишиларникидан қолишмайдиган спорт жамоалари мавжуд. Улар кўплаб биринчилик ва чемпионатларда муваффақиятли иштирок этиб келаяпти. Давлат ва жамоат ташкилотлари ўтказган автопойга қатнашчиларининг юз-кўзларидаги қувонч ва бахтиёрликни кўрган кишининг, айниқса, юқори ўринларни эгаллаганларга ҳомийларнинг қимматбаҳо совғалари топширилиш чоғидаги миннатдорлик туйғуларини таърифлашга тил ожиз. Тантанали мукофотлаш маросимида сўз олган мусобақа ташкилотчилари "Ватанпарвар" ташкилоти, "Тошшаҳартрансхизмат уюшмаси, "Ralli-sport" масъулияти чекланган жамият, "Виражи" спорт-техника клуби вакиллари беғараз ва беминнат ёрдами учун Нодавлат-нотижорат ташкилотлар Миллий ассоциацияси ва бошқа мурувват кўрсатган идораларга миннатдорлик билдирди. Айтиш жоизки, мусобақа ташкилотчилар кутганидан ҳам аъло ўтди. Пойгада ҳаммани доғда қолдириб, биринчиликни қўлга киритган жамоа бош ҳомийнинг компьютери, иккинчи ўрин соҳибларига рангли телевизор ва учинчи ўринни эгаллаганларга микротўлқинли печ топширилди. Мусобақада иштирок этган ҳеч бир жамоа эътибордан четда қолмади. Кимгадир чангютгич, уяли телефон аппарати, яна кимгадир электр гўштқиймалагич совға қилинди. Мусобақанинг сўнгги дамигача ёнимда бўлган бояги суҳбатдошим мукофотларни топшириш чоғида ҳар бир тақдирланган иштирокчи билан ўзи худди шу мукофотга лойиқ кўрилгандек шодланди. Ҳар икки гапининг бирида "Қойил!" деб қўярди. Унинг ҳаяжонидан мусобақанинг кўнгилли ўтганига яна бир бор ишонч ҳосил қилдим.

Ислом СУЛТОНОВ

Арафа

Кеча миллий матбуот марказида муборак Рамазон ойи кириб келиши муносабати билан матбуот анжумани ўтказилди. Тадбирда иштирок этган Ўзбекистон мусулмонлари диний идораси раиси, муфтий Усмонхон Алимов бу йил Рамазон ойи милодий ҳисоб билан 24 сентябрь куни бошланишини маълум қилди.

Анжуманда, шунингдек, Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари қўмитаси ва Ўзбекистон мусулмонлари диний идораси томонидан муборак Ҳаж ва умра сафарларини ташкил этиш борасида амалга оширилаётган ишлар ҳақида ахборот берилди.

Маълумотларга қараганда, жорий йилда умра ибодатини адо этиш учун 3000 дан зиёд юртдошимиз Саудия Арабистонига боради. Август ойидан бошланган умр мавсуми октябрь якунига қадар давом этади.

Бу йил 5000 нафар ўзбекистонлик муборак Ҳаж зиёрати адо этиш имконига эга бўлади. Ҳаж сафарига борадиган дастлабки гуруҳ 17 декабрь куни Мадина шаҳрига йўл олади.

Матбуот анжуманида Дин ишлари қўмитаси ва диний идора вакиллари журналистларни қизиқтирган бошқа саволларга ҳам жавоб беришди.

ИНТИЗОР КУТИЛГАН ОЙ

Қалбларга қувонч ва сурур бағишлаб Рамазони шариф эшик қоқмоқда. Аллоҳ таоло ўз бандаларига раҳмат ўлароқ берган бу муборак ой ташрифи мудраб ётган эзгу ҳисларимизни қўнғироқ каби уйғотиб юборади. Ҳар йили ана шу ажиб ҳолат такрорланаверади.

30 кун давомида вужудимиз бетакрор илоҳий файз билан лиммо-лим тўлади, қалбларга йилнинг бошқа бирор бир фурсатида топилмайдиган хотиржамлик, сакинат инади. Аввали раҳмат, ўртаси мағфират ва охири дўзахдан нажот бўлган бу муборак ойда танамиз, қалбимиз — бутун вужудимиз покланади. Қалбларимизнинг хира тортган ойнаси аслий тиниқлигига қайтади, зил-замбил оғирликдан ёй бўлиб қолаёзган вужудимиз гуноҳ юкидан халос бўлади. Диллардан ғашлик кетади, маъсият ва исён доғлари ювилади.

Аллоҳ таоло ҳар бир каломига ҳикмат инган Қуръони каримда: "Эй мўминлар, тақволи бўлишингиз учун сизлардан илгари ўтганларга фарз қилингани каби сизларга ҳам саноқли кунларда рўза тутиш фарз қилинди", дея амр қилади. Фармони илоҳийда алоҳида эътироф этилганидек, Рамазон рўзасининг фарз қилиниши ҳикмати тақволи бўлишимиз, яъни қалбимизда Аллоҳдан рўйи рост қўрқиш ҳисси шаклланмоғи учундир. Дарҳақиқат, Рамазони шариф сабр-тоқат, тақво ойидир. Бу ойда саҳардан то кун боткунга қадар емоқ-ичмоқдан парҳез қилиб, имонимизни синовдан ўтказамиз, тақвойимизни зиёда қиламиз, азалий ва абадий душманимиз — нафсимиз устидан яна қайта ҳукмрон бўлиб, Яратган Роббимизга яқинроқ бўламиз.

Инсоният учун Қиёматга қадар ҳидоят маёғи бўлган Қуръони карим нозил бўлган Рамазон улкан савоблар ойидир. Аллоҳ таоло ҳадиси қудсийда: "Одам боласининг ҳамма иши ўзи учун, илло рўза мен учун. Унинг савобини Ўзим билиб бераман", дейди. Ушбу ҳадиси қудсий шарҳида уламолар айтишади: бошқа амаллар учун савоб тайин этиб қўйилган. Рўза учун эса ҳаддан ташқари кўп, саноқсиз савоб берилади ва унинг миқдорини ёлғиз Ўзи билади.

Рамазон рўзаси танани эпақага келтириш, озиш мақсадида тутилмайди. Саҳардан то шомга қадар оч ва ташна юришдан кўзланган мурод Яратган Роббимиз ризолигига эришишдир.

Пайғамбаримиз Муҳаммад (с. а. в.) шундай хушхабар берадилар: "Рўзадорга икки хурсандчилик бор. Бу ифтор пайтидаги хурсандчилик ва Роббиси билан мулоқот пайтидаги хурсандчиликдир". Мўмин киши учун Роббиси жамолига эришишдан-да буюкроқ мақсад-муддао йўқ. Аллоҳ таоло бошқа бирор бир амал учун бундай олий мукофот ваъда қилмаган. Рамазон рўзаси учун эса Аллоҳ висоли ваъда қилинмоқда. Кўз очиб юмгунча ўтиб кетадиган ғанимат кунлардан унумли фойдаланиб қолайлик. Барчамиздан Аллоҳ рози бўлсин!

Суриштирув

ХОТИННИНГ ЭРИГА ДАЪВОСИ

ажрашишганига 14 йил ўтган бўлишига қарамай судда кўрилди ва ижро 80 ёшли қайнонанинг нафақасига қаратилди

Бундан кўп эмас, кам эмас 25 йил муқаддам Акрам Нурматов (Бувихол Эгамбердиеванинг ўғли) Сайёра Қурбонова билан яхши ният қилиб турмуш қуришди. Янги оилада бир қиз туғилади. Лекин 1985 йилдан бошлаб ораларига совуқчилик тушади. Ва унга беш йил деганда, аниқроғи, 1990 йил 29 январь куни Жомбой туман суди томонидан нуқта қўйилади, яъни никоҳ бекор қилинади. С. Қурбонова суд орқали ўзига тегишли бўлган мол-мулкларни олиб кетади. С. Қурбонова суднинг ўша кунги иккинчи қарори билан эр-хотин бўлиб яшаётган уйига газ ўтказиш, томини шифер билан ёпиш ва таъмирланиши учун ҳаражат қилгани ва айни пайтда яшаши учун уй-жойи йўқлиги, уй-жойга эга бўлиш учун А. Нурматовдан 2000 сўм ундириб беришни сўраб ёзган аризаси суд томонидан қаноатлантирилади. Ва Ахтам Нурматовдан 2000 сўм ундирилади. Чунки ўша пайтда яшаб турган хонадон Ахтам Нурматовнинг номида бўлган. Қисқа қилиб айтганда, никоҳ бекор қилиниб ўртадаги бор мол-мулк тақсимланиб олиб кетилади. Демак, ора очиқ. Ундан кейин А. Нурматовнинг яшаш манзили ўзгаради. С. Қурбонова эса 1989 йилнинг май ойидан Самарқанд шаҳрининг Сартепа мавзесида яшай бошлайди.

Орадан оз эмас, кўп эмас 14 йил ўтганидан кейин 2004 йилнинг январидан бошлаб, нафақахўр Бувихол Эгамбердиева ва ўғли Ахтамнинг тинчи яна бузилади. С. Қурбонова кутилмаганда Тайлоқ туманлараро фуқаролик судига мурожаат қилиб А. Нурматов билан 19 йилдан буён бирга яшаб ана шу даврда мол-мулк орттирганлиги, муносабатлари 2003 йилдан бошлаб ёмонлашиб қолганлиги, кейинроқ билса ўрталаридаги никоҳ 1990 йили Жомбой суди томонидан бекор қилинганлиги, энди у билан ярашишдан фойда йўқлигини маълум қилиб, эри А. Нурматовнинг Ургут тумани "Папани" қишлоғида жойлашган уйидаги жами 2986000 сўм (икки миллион тўққиз юз саксон олти минг сўм)лик 22 турдаги кийим-кечак ва идиш-товоқлар, 1992 йилда қурилган айвон, оғилхона, томли гараж ва дарвозахонага қилган харажатларидан улуш ундириб беришини сўрайди.

Суд уларнинг ажрашишганига 14 йил ўтгани, қолаверса, қонунда белгиланган даъво муддати (3 йил) ўтиб кетганига қарамасдан ишни кўриб чиқиш лозим деб топади. 2004 йил январь ойида чиқарилган ажримга асосан Ургут тумани суд ижрочилари У. Мардонов ва А. Ҳайдаров А. Нурматовнинг онаси Бувихол момога тегишли бўлган мол-мулкни С. Қурбонованинг мол-мулки деб рўйхатга олади ва вақтинча сақлаш учун момонинг ўзига топширилади. Энг ҳайратланарлиси, далолатномада кўрсатилган айрим мол-мулклар даъвогар томонидан 5 йил бурун олиб кетилганлиги баён қилинади ва бу ҳам камлик қилганидек, ижрочи ҳамда даъвогарнинг имзосидан бошқа барча имзолар сохталаштирилиб, судга тақдим этилади. Судья Т. Исоқов 2004 йилнинг 12 апрелида томонларни судга чақирмасдан юзаки ва сиртдан ҳал қилув қарорини чиқариб юборади. Даъвогарнинг аризаси қаноатлантирилади ва ижрога қаратилади. Ана шундан кейин катта суд ижрочиси Бурхон Бобоев тегишли идоралардан қарздор А. Нурматов номида уй-жой, пул жамғармаси ёки автотранспорт воситаси бор-йўқлигини аниқлаб бериш учун маълумот сўрайди. Сўралган ташкилотлар А. Нурматовга тегишли ҳеч нарса йўқлигини маълум қилганларидан сўнг нафақахўр Б. Эгамбердиева номидаги мол-мулкларни аниқлашга киришади ва момо тасарруфидаги мол-мулкларни сотиш, бошқа бировнинг номига расмийлаштиришни тақиқилайди...

Суднинг бундай қароридан норози бўлган А. Нурматов вилоят судига мурожаат қилади. 2004 йилнинг июнь ойида вилоят суди кассация инстанцияси ажрими билан судья Т. Исоқов томонидан қабул қилинган қарорни бекор қилади ва иш қайтадан кўриш учун яна фуқаролик ишлари бўйича Тайлоқ туманлараро судига жўнатилади.

Вилоят суди ҳам негадир даъво муддати ўтиб кетганлигига эътибор қилмайди. Иш бу гал собиқ раис Абдуллаев томонидан кўриб чиқилади. Собиқ раис С. Абдуллаев ҳам А. Нурматов ва Б. Эгамбердиевани судга чақирмасдан уларнинг сўзларидан кўрсатма тўқиб, даъвогар С. Қурбонованинг мол-мулкни бўлиш тўғрисидаги даъво аризасини қисман қаноатлантиради.

2004 йил 23 январдаги далолатномада кўрсатилган мол-мулклар янги қарорда ҳаддан зиёд бўрттирилади ва улар С. Қурбонованинг шахсий мулки деб топилади. Борди-ю, мулклар асл ҳолида топилмаса, қиймати жами 133000 сўм жавобгардан ундирилиши кўрсатилади. Бу ҳам етмаганидек, қарорда кўрсатилган манзил — "Бобур" ш/х "Папани" қишлоғида яшовчи, қўшимча жавобгар Б. Эгамбердиевага тегишли уй-жойнинг айвон, оғилхона ва темирдан ясалган дарвоза С. Қурбонованинг улушли мулки деб топилади. Ва улар жавобгар А. Нурматов ва Б. Эгамбердиева ихтиёрида қолдирилиб, улардан солидар тартибда нақд пул ҳисобида 642250 сўм ундирилиши юкланади. Қўшимча 130500 сўмлик кийим-кечак жавобгар А. Нурматовнинг зиммасида қолади. Ва яна мол-мулк қийматининг тенг ярми нақд пул ҳисобида (73500сўм) ундирилиши белгиланади. С. Абдуллаевнинг бу ҳаракати судья Т. Исоқовникидан ўн чандон ошиб тушади.

Суд қарори катта ижрочи Бурхон Бобоевнинг Б. Эгамбердиева ва А. Нурматовдан солидар тартибда С. Қурбонова фойдасига жами 848750 сўм ва давлат божи тўланадиган 42400 сўмни ундириш учун ижрони тўғридан тўғри она ва боланинг нафақасига қаратади. Мажбурий ижро туман ижтимоий таъминот бўлими бошлиғи Б. Бердиевга юкланади. Момонинг 4 қиз, 1 ўғли бор. Қизлари турмушга чиқиб кетишган. Ўғли эса Самарқанд шаҳрида яшайди. Маҳаллада кам таъминланган оилалар рўйхатида туради. Бир ўзи яшайди. Уй 1954 йилдан буён ўзининг номида. Ўғли ва собиқ келини С. Қурбонова яшаган қисқа даврда ҳам уларга уйга эгалик ҳуқуқи берилмаган. Бундай ҳолатнинг юзага келишига айрим идораларнинг ҳам "ҳиссаси" борга ўхшайди. Масалан, С. Қурбонова 2003 йил 4 ноябрда Самарқанд шаҳрида жойлашган Адвокат САФ-"Қонун" адвокатурасининг 3.11.2003 йилги хатига асосан шаҳар 2-сон ФҲДЁ бўлимидан қонуний никоҳда турганлиги тўғрисида такрорий гувоҳнома олади. Энг қизиғи, ҳам эр-хотин сифатида рўйхатда туриши ФҲДЁ бўлимидан олинган маълумотга қараганда, Жомбой суди чиқарган "никоҳни бекор қилиш" тўғрисидаги қарор 16 йилдан буён етиб келмаган. Ва бу "иш"га Самарқанд шаҳар, "Б. Зокиров" маҳалла фуқаролар йиғини томонидан берилган сохта маълумотнома ва Ургут туман ер кадастри техник инвентаризация идорасининг 2004 йил 21 июнь куни тайёрланган инвентар ҳужжатларининг ҳам роли катта бўлган. Қайта рўйхатга олинган янги китобда момонинг яшаш уйи ва айвони 1954 йилда, дарвозахона, сайисхона ва оғилхона эса 1988 йилда қурилган деб ва улар 4392800 сўмга баҳоланиб судга бир қанча сохта ҳужжатлар тақдим этилган.

"Дўстлик" маҳалла фуқаролар йиғини раиси Тоштемир Худойқуловнинг момони ҳимоя қилиб, судга қилган мурожаати эътиборсиз қолдирилади. Унинг гувоҳлик беришича, Бувихол момонинг уйи 1954 йилда, қўшимча молхона, сайисхона ва дарвоза эса 1975 йилда қурилган, деб ёзади у.

Том усти шифер қилингани ҳам тахминан ўша йилларга тўғри келади. Буни биргина мен эмас, қолаверса, қишлоқ аҳолиси ҳам тасдиқлайди, деб ёзади у. Уй-жойнинг қурилишида ўғли ва собиқ келинининг алоқаси йўқ. 2004 йил ёз фаслида туман ер кадастри мутахассислари келиб, уй-жойини рўйхатга олиб кетганидан кейин хабардор бўлдим. Буни қандай тушуниш мумкин? Ахир бу ерда ҳам, маҳалла бор, оқсоқоллар бор. Улар аввало бизга учрашишлари керак эди. Момонинг ожизлиги ва ёлғизлигидан фойдаланиб, хоҳлаган ишларини қилаверадиларми, дейди оқсоқол.

Бу ҳам камлик қилганидек ижрочилар момога тегишли бўлган бир бош сигирни ҳам рўйхатга олиб, даъвогар фойдасига пул қийматида ҳал қилиб беришади. Жабрдийда Б. Эгамбердиева собиқ раис С. Абдуллаевга ўғлим билан бирга яшамайман, суд ўғлим ва менга солидар тартибда 800000 сўмга қарор чиқарибди. Менда нима айб? Мен қариб қолдим. Ҳовлидаги бир бош сигиримни ўлимимга деб асраб, боқиб юрган эдим. Бошқа ҳеч нарсам йўқ ҳисоби. Сигиримни рўйхатдан чиқариб, менга қайтариб берингглар деб йиғлаб, зорланиб ёзғирганлари ҳам инобатга олинмайди...

Қалбаки имзолар билан тузилган далолатнома ва сохта қарор таъсирида, мана уч йилдирки, Бувихол момо ва ўғли овора бўлиб юришибди. Тегишли мол-мулклар, "Баҳолаш комиссияси" қолиб ижрочилар томонидан баҳоланиб, судга тақдим этилганлигини изоҳлашга сўз ожиз.

Осмон йироқ, ер қаттиқ, 80 ёшли Бувихол момонинг қўлида ҳасса, кўзида ёш билан турли идораларга қилган мурожаатлари наф бермади. Момо ноқонуний моддий ва маънавий зарар кўрди. Давлат томонидан берилаётган, иссиқ кунига яраб турган нафақасига ҳам чанг солинди, мол-мулки талон-тарож қилинди...

Убайдулло ХЎЖАНИЁЗОВ,
«Hurriyat» махсус мухбири

Босилмаса-да

Музработ тумани, "Дарбанд" маҳалласида яшовчи О. Омонқуловнинг "Унутилган ҳудуд ёхуд Музработда бир ой" номли мактуби ўрганиб чиқилиб, қуйидагилар аниқланди.

ШАРОИТ ЯХШИЛАНАДИ

"Дарбанд" маҳалласи аҳолиси 110/35/10 кВтли узатиш йўллари орқали электр энергияси билан таъминланган. Маҳалла аҳолисининг етказиб берилган электр энергиясидан ҳосил бўлган дебитор қарздорлиги 18,7 млн. сўмни ташкил этади.

Вазирлар Маҳкамасининг қишлоқ аҳолисини ичимлик суви ва табиий газ билан таъминлаш дастурини амалга ошириш бўйича Республика Комиссияси мажлисининг 2005 йил 17 октябрдаги 05-23-33-сонли баёнига кўра, Музработ туманидаги "Дарбанд" қишлоғини табиий газ билан таъминлаш техник-иқтисодий жиҳатдан самарасиз деб топилган ва ёқилғининг муқобил турлари билан таъминланиши белгилаб қўйилган.

"Дарбанд" маҳалласини ёқилғининг муқобил турлари — кўмир ва суюлтирилган газ билан таъминлаш бўйича туман ҳокимлиги томонидан чора-тадбирлар белгиланган.

Музработ туманидаги "Янгиобод—Қўнғирот" сув тармоғини қайта таъмирлаш мақсадида "Янгиобод" ичимлик суви ишлаб чиқариш иншоотига янги 2 дона сув узатиш, 1 дона сув чиқариш насоси ўрнатиш учун туман ҳокимлиги томонидан маҳаллий бюджет даромадларининг ошган қисми ҳисобидан маблағ ажратиш ва насослар ўрнатиш якунланганидан кейин "Дарбанд" маҳалласининг ичимлик суви таъминоти яхшиланади. Айни пайтда маҳалладаги 48-сонли мактабга ичимлик суви тармоғи ўтказилган.

Мактаб қозонхонаси кўмир ва суюқ ёқилғи билан ишлашга мўлжалланган. Туман халқ таълими бўлими томонидан 48-сонли мактабни 2006-2007 йиллар куз-қиш мавсумига тайёрлаш режасига биноан июнь ойида 10 тонна кўмир берилган бўлса, суюқ ёқилғи етарли миқдорда жамғарилган. Мактаб биноси қишлоқнинг ўртасида жойлашгани учун турли томонлардан келадиган лой сўқмоқ ва йўллардан ташқари мактабни асосий катта йўл билан боғловчи кўчага асфальт ётқизилган.

Мактабда айрим фанлардан мутахассис-ўқитувчилар етишмаслиги, аммо чет тилидан олий тоифали мутахассис дарс бериб келаётганлиги маълум бўлган. Педагогика касб-ҳунар коллежларини тамомлаб келган ёш мутахассислар иш билан таъминланиши натижасида ёш ўқитувчилар сони кўпайган.

2006 йил май ойидан бошлаб педагогика коллежларида сиртдан ўқиётган ва педагог бўлмаган мутахассислар билан меҳнат шартномаси тузиш қатъиян ман қилинган. Олий таълим муассасаларида таълим олган мутахассисларни мактабга жалб қилиш режалаштирилган.

Мактабнинг спорт зали авария ҳолатида деб топилгани учун "2004-2009 йилларда мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастури"га асосан мактаб биноси 2008 йилда таъмирлаш режасига киритилган. Спорт залини мукаммал таъмирлаш ва спорт жиҳозлари билан таъминлаш ҳали 2008 йилга режалаштирилган.

П. ТАНГРИЕВ,
Сурхондарё вилояти ҳокими ўринбосари

Ҳуқуқ

КЎПЧИЛИК ТАНЛАЁТГАН ЙЎЛ

Айни пайтда ўлим жазоси 85 та давлатда батамом бекор қилинган, 76 тасида қўлланилиб келиняпти, 24 мамлакат қонунларида эса назарда тутилмаган

Ҳеч шубҳасиз, айтиш мумкинки, барча соҳалар қатори суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш бўйича, айниқса, сўнгги йиллар ичида мамлакатимизда оламшумул ишларга қўл урилди. Кичкина бир мақолада, албатта, уларнинг ҳаммаси ҳақида батафсил гапириш мушкул иш. Шунинг учун ҳам фақат иккита — ўтган йилнинг август ойида эълон қилинган "Ўзбекистон Республикасида ўлим жазосини бекор қилиш тўғрисида"ги ҳамда "Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш тўғрисида"-ги Президент фармонларини жамият ва инсон ҳаётидаги аҳамияти ҳақида қисқача бўлса ҳам шахсий мулоҳазаларимизни айтишни лозим топдик.

Бу ҳар икки фармоннинг юксак аҳамиятини гувоҳи бўлаётганимиздек бугунги кунда нафақат юртдошларимиз, балки дунё жамоатчилиги ҳам эътироф этмоқда ва катта қизиқиш билан қарамоқда. Агар бугунги кунда ўлим жазоси 11 та давлатда энг ашаддий жиноятчиларга нисбатан қўлланилаётгани, 24 та мамлакат қонунларида бу жазо назарда тутилмагани, 76 та давлатда эса ўлим жазоси қўлланилиб келинаётгани, 85 та давлатда батамом бекор қилингани инобатга олинса, айни шу масала нафақат бизда, балки бутун дунё жамоатчилиги эътиборидалиги аёнлашади. Демак, бу борада ҳали барча давлатларда ягона фикр шаклланмагани, турли хил қарашлар мавжудлиги, лекин аста-секинлик билан бўлса-да, ўлим жазосини бекор қилаётган мамлакатлар сон-саноғи (85 та) нисбатан кўпайиб бораётгани кўриниб турибди.

Бундан шу нарса англашиладики, демак, биз ҳам кўпчилик мамлакатлар танлаётган йўлдан боришга азму қарор қилганмиз.

Очиқ гап, гарчи кўп бўлмаса-да, айрим фуқароларимизда ҳам "ўлим жазоси олиб ташланса жиноят кўпайиб кетмасмикин", деган номақбул қараш йўқ эмас. Жиноят ишлари бўйича судларда анча йилдан буён ишлаб келаётган киши сифатида айтишим мумкинки, йўқ, бу мутлақо нотўғри ва ножоиз фикр. Ўтган ойнинг охирроғида Ўзбекистон Республикаси Олий судида биз бугун тилга олаётган икки фармон ижросини таъминлашга оид масалаларга бағишланган "Яшаш ҳуқуқи ва шахс дахлсизлиги кафолати" мавзусида бўлиб ўтган илмий-амалий конференцияда ҳам кўп бор таъкидланганидек, ўлим жазосининг бекор қилиниши жиноятчиликнинг кўпайишига асло таъсир қилмайди. Масалан, қонунчиликда ўлим жазоси 33 та моддада қўлланилганда ҳам жиноятчилик камайиб кетмаган. Ёки бугунги кунда ўлим жазоси атиги 2 та модда бўйича қўлланилаётган бўлса-да, жиноятчилик аввалги даврга нисбатан кўпаймаган.

Ўлим жазосини бекор қилиш ашаддий жиноятчиликка эрк берилади ёки кечирилади дегани эмас. Назаримда, юқоридаги фикрга эга бўлган кишилар буни ана шундай талқин қилишаётган кўринади. Бу ерда гап ўлим жазоси ўрнига узоқ муддатли ёки умрбод қамоқ жазоси белгилаш ҳақида боряпти. Айни пайтда узоқ муддатли қамоқ жазоси қанча йил белгиланиши мумкин, деган таклиф ва мулоҳазалар ҳам бўляпти. Айримлар 20 йил дейишса, баъзилар 25 йилдан кам бўлмаслиги керак ҳамда улар қамоқхоналарда оғирлаштирилган шароитларда сақланиши лозим, дейишмоқда. Албатта, бу борада ҳали ягона тўхтамга келингани йўқ. Ҳали вақт бор. Барча таклиф ва мулоҳазалар обдон ўрганилиб, мақбул бир хулосага келиниши шубҳасиз.

Ўлим жазоси бекор қилинишининг яна бир муҳим жиҳати шундаки, адолатсиз ҳукм қилиш хавфини йўқ қилади. Масалан АҚШда 1900-1985 йилларда ўлим жазоси 350 нафар айбсиз шахсга нисбатан ижро этилгани расман тан олинган. Сўнгги 30 йил ичида ўлим жазосига маҳкум этилганлардан 121 киши айбсиз деб топилиб, ўлим камераси ичидаёқ озодликка чиқарилган. Мустабид совет даврида қанчадан қанча фуқароларнинг ҳеч қандай айбсиз ва асоссиз отиб ташлангани ҳам фикримизга яққол далил бўла олади.

Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш, мутахассисларнинг фикрича, энг аввало, шахс ҳуқуқи ва эркинликларини тўлақонли равишда таъминлашга хизмат қилади. Қолаверса, у дастлабки тергов ва судгача бўлган жараёнда суд назоратини ўрнатади, суд ва судьяларга жуда катта масъулият юклайди. Жаҳон тажрибаси қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш судгача бўлган жараёнда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш борасида кўпгина ижобий натижалар бериши мумкинлигини кўрсатмоқда.

Албатта, суд-ҳуқуқ тизимидаги бу икки улкан ислоҳот ҳали жуда кўп тайёргарлик ишларини тақозо қилади. Ва айтиш жоизки, бу борада анчагина ишлар қилинди ва қилинмоқда. Яқиндагина эълон қилинган "Ўзбекистон Республикасида ўлим жазоси бекор қилиниши муносабати билан қабул қилиниши лозим бўлган қонунлар, норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тайёрлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Президент фармойиши ҳам бу борада ишлар жиддий ва қизғин кечаётганлигидан далолат беради.

Ўткир АБДУЛЛАЕВ,
жиноят ишлари бўйича Зарбдор туман суди раиси

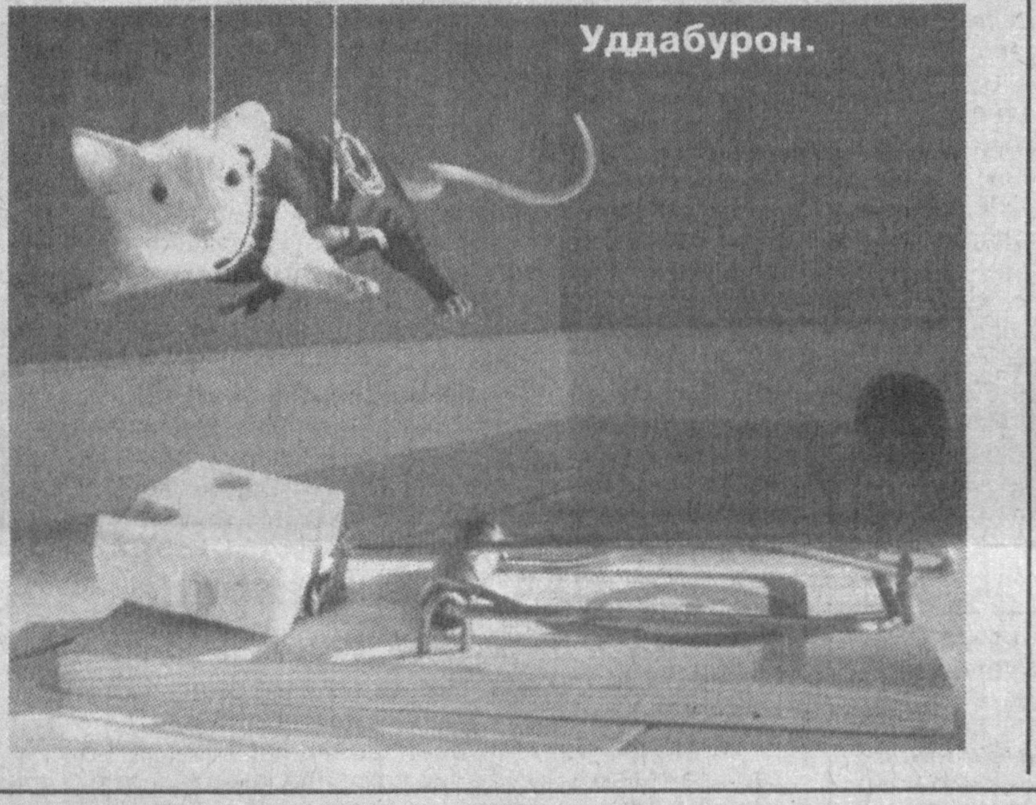

Хушхабар

МИЛЛИЙ КИТОБ ПАЛАТАСИ ISBNга АЪЗО БЎЛДИ

Мутахассислар энди нашр қилишдаги айрим нуқсонлар барҳам топади, дейишмоқда

Чет элда яшаётган юртдошларимиз она тилларидаги асарларни кўриб ҳайратлансалар ажаб эмас. Асрлар давомида дунё кезган Абу Али ибн Синонинг тиббиётга оид асарлари, қалам билан жаҳонни эгаллаган Алишер Навоийнинг "Хамса"си серқуёш ўлка, ўзига бек эл борлигини ва аждодлари буюк зотлар бўлганини барча халқларнинг ёдига солиб туради. Энди республикамиз нашриётларида чоп этилажак ҳар бир китоб жаҳон юзини кўради. Уч-тўртта асар билан бу юртни эслаб турган элатлар энди миллион-миллион китобларимиз билан танишадилар.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги биносида уч кун давом этган конференция Ўзбекистон Республикаси Миллий китоб палатасининг ISBN (International Standart Book Number) га аъзо бўлиши муносабати билан ўтказилди.

Хўш, ISBN ни юртимизда татбиқ этишдан мақсад нима? Бу саволга жавоб беришдан олдин ташкилот ҳақида билмоғимиз керак.

ISBN — китобларни халқаро стандарт рақамлаш тизими 1970 йилда таъсис этилиб, айни пайтда 160 дан зиёд давлат унинг аъзосидир. Бу тизимга Берлиндаги ISBN нинг халқаро агентлиги раҳбарлик қилади. Шунингдек, агентлик мамлакатларга (Масалан, 985 — Беларусь, 99929 — Монголия ва ҳ.) ёки бир гуруҳ мамлакатларга (Масалан, инглиз тилида сўзлашувчи давлатлар) 0+1 индентификаторларни берган. Бундан ташқари ISBN китоб савдоси билан шуғулланувчи ташкилотлар орасида ҳам катта муваффақият қозонди. Китобга буюртма бериш ва тарқатишда ISBNнинг ўрни беқиёсдир. ISBNнинг афзаллиги шундаки, у 10 та сондан иборат бўлиб, нашрни уникал аниқлашга мўлжалланган ва уни узундан узоқ библиографик тасвирлаш ўрнида ишлатиш мумкин. Ишчи кучи ва вақтни тежайди, нусха олишда хатога йўл қўйилишини бартараф этади. Нашр этилган каталоглар тузиш ва уларни янгилаш ишини енгиллаштиради. Китоблар тўғрисидаги ахборотни тезда топиш имконини беради.

— Яна қулайлиги шундаки, вилоят нашриётларида босилган китобларга ҳам ISBN берилгач, маҳсулот фақат вилоятнинг ўзида эмас, балки бутун дунёга тарқалади ва маълум гуруҳ учун мослаб чиқарилаётган китобларга барҳам берилади, — дейди Ўзбекистон Республикаси Миллий китоб палатаси директори Зуҳриддин Исомиддинов. — Шунинг учун вилоят нашриётларидан ҳам вакиллар келишган. Узоқ вилоятлар — Хоразм, Бухоро ҳамда Қорақалпоғистон Республикасига ўзимиз бориб бу ҳақда билдирамиз.

Айтиш жоизки, ISBNни рўйхатга олишда қуйидагиларга амал қилиш талаб этилади. Ҳар қандай ношир нашр қилинган китобларга ва нашр қилиниши режалаштирилаётган китобларга берилган рақамлар ҳақида ҳисобга олувчи ташкилотга ахборот бериши зарур. Агарда ношир ISBNни ҳисобга олиб бориш вазифасини ўз зиммасига олмаса, бу ишни гуруҳ агентлиги ёки ташкилотнинг ўзи бажариши мумкин. ISBNни такрор ишлатишнинг тақиқланиши рўй берадиган чалкашликлар олдини олади.

Ўзбек, рус, инглиз ва олмон тилларида маълумот берган ISBN вакиллари юқоридагиларга алоҳида тўхталди. Республикамиз нашриётларида чоп этиладиган китоблар турли халқлар қўлига етиб борар экан, нашриёт ходимлари олдига янада катта вазифа қўйилиши табиий. Камчиликлари кўп бўлса-да, кўз юмиб босишга мажбур бўлган китоблар бундан буён назорат остига олиниши лозим. ISBN берилган ҳар бир китоб жаҳон стандартига жавоб беришни (сифатли муқовада, мазмунли манба бўлишини) тақозо қилади. Сабаби ҳар бир китоб ёки рисолада ватанимиз шаъни акс этади. Шундай экан, уни ҳимоя қилишга барчамиз масъулмиз.

Сарвар ХУРРАМОВ

Топилма

НАПОЛЕОН КРЕСЛОСИГА ЎТИРГАН РАИС

етти йилга озодликдан маҳрум этилганди

Самарқанддаги Ўзбекистон халқлари маданияти тарихи музейининг янги экспонатлари бу ерга ташриф буюрувчилар сонининг кўпайишига сабаб бўлиши турган гап. Чунки бу экспонантлар Наполеон Бонапарт яшаган даврда яратилган мебел мажмуасидан иборат. Хўш, қандай қилиб ушбу мебел Самарқандга келиб қолган?

1946 йилда Самарқанд туманидаги собиқ Каганович колхозидан Ленинградга бир неча вагон пиёз ва қуруқ мева жўнатилади. Маҳсулот 90 минг рублга сотилади ва пулига академик Белинковнинг бевасидан мебел мажмуаси сотиб олинади. Ўшанда бу аёл мебел Наполеонга тегишли бўлганлигини айтган. Унинг берган маълумотига кўра, 1814 йилда рус қўшинлари Парижга бостириб кирганда, император Александр I Наполеон пойтахтини эгаллаганлиги шарафига мебел мажмуасини Петербургга олиб кетишни буюради. Сўнгра уни ўзининг яқинларидан бири, рус зодагонларидан бўлган Белинковга совға қилади. Император совғаси авлоддан авлодга ўтиб, охири академик Белинковга тегади.

Мебел мажмуаси битта стол, учта кресло, тўртта стул, битта диван, иккита шкаф ва соатдан иборат. Бу жиҳозлар кўп йиллар давомида хўжалик раисининг иш хонасини безаб турган. Диван, кресло ва стулларга кўпчилик ўтириб-турганлиги боис хитой ипагидан қилинган жилдининг ранги қорамтир тус олиб, баъзи жойлари ейилади ва йиртилади. Шу сабабли барча жиҳозлар колхоз устаси томонидан қизил бахмал билан қопланади.

Оддий бир хўжаликдаги бундай чиройли ва қимматбаҳо мебел юқорирокда ўтирган айрим раҳбарларнинг тинчини бузади. Райкому обкомдан тортиб, ҳукумат раҳбаригача жиҳозлар билан ўз иш хонасини безаш орзусида бўлади. Лекин хўжалик раҳбарлари бу жамоа мулки эканлигини, уни ҳеч кимнинг тортиб олишга ҳақи йўқлигини уқтиришади. Уларнинг бундай «ўзбошимчалиги» қимматга тушади: молиявий ҳуқуқбузарликда айбланади. Ўша вақтдаги раис Исмоил Иброҳимов 7 йилга, мебелни Россиядан сотиб олиб келган хўжалик таъминотчиси Арон Каплан 20 йилга озодликдан маҳрум этилади.

Қишлоқдаги 60 йиллик «ҳаёт»идан сўнг мебел жиҳозлари яқинда давлат музейи ихтиёрига берилди. Самарқанд давлат музей-қўриқхонаси бош директори Нўъмон Маҳмудовнинг сўзларига кўра, йирик жамоа хўжаликлари ўрнига кичик фермер хўжаликлари вужудга келиши бошқа мол-мулк қатори мебел мажмуасини тақсимлаш масаласини вужудга келтириши мумкин эди. Бу бир томондан. Бошқа томондан, деярли икки юз йиллик тарихга эга бўлган жиҳозлар реставрация қилиниши ва мутахассислар назорати остида бўлиши зарур эди. Бундан ташқари, сайёҳлар шаҳри бўлган Самарқандда, унинг бош музейида сақланган экспонатдан кўпчилик баҳраманд бўлишини ҳам назарга олиш керак.

Ҳозирги кунда музей мутахассислари мажмуадаги ҳар бир жиҳозни синчковлик билан ўрганишмоқда. Маълум тайёргарлик ишларидан сўнг улар қайта таъмирланади ва алоҳида хонага жойлаштирилади. Бунинг учун музей залларидан бири ажратилган бўлиб, Н. Маҳмудовнинг уқтиришича, у ерга мебел мажмуасидан ташқари Европа руҳини берадиган суратлар ва бошқа жиҳозлар ҳам қўйилади.

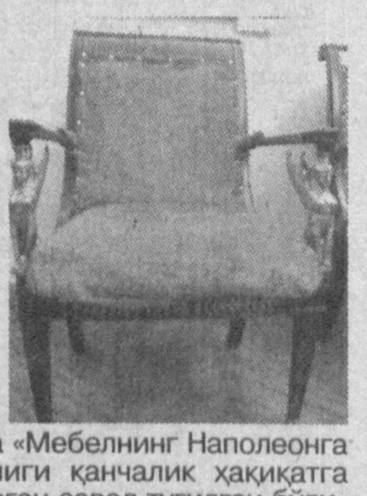

Азиз муштарийларда «Мебелнинг Наполеонга дахлдорлиги қанчалик ҳақиқатга яқин?» деган савол туғилган бўлиши табиий. Ушбу саволга мутахассислар ҳам жавоб излашмоқда. Самарқанд музейининг бош сақловчиси Ольга Погарелованинг фикрича, жиҳозлар бир неча марта экспертизадан ўтказилган. Аммо энг сифатлиси Ўзбекистон бадиий академияси бош эксперти Кузьма Ткаченко томонидан 1998 йилда бажарилган. У ўз хулосасида стол ва стуллар XVIII асрда Францияда ясалганлигини уқтиради. Эксперт столнинг ёнбошида Наполеонга тегишли эканлигини билдирувчи белги (мутахассислар тили билан айтганда, вензель ёки туғро) — «N» ҳарфи битилганлигига эътибор жалб этади.

«Диван ва креслога Бонапарт ўтирган ёки ўтирмаганлиги аниқ бўлмаса-да, аммо мебел Наполеон даврига тегишли эканлигига шубҳа йўқ», — дейди О. Погарелова.

Кўп ўтмай икки юз йиллик тарихга эга ва кўпгина тарихий воқеаларнинг гувоҳи бўлган мебел мажмуаси музей экспонатлари қаторидан жой олади. Шунда музейга келган ҳар бир киши жиҳозларни ўз кўзи билан кўриш, уларга баҳо бериш имкониятига эга бўлади.

Тошпўлат РАҲМАТУЛЛАЕВ

Муаллиф туширган сурат

Жараён

МАҚСАДСИЗ ЁШЛАР

танлов иштирокчилари орасида учрамайди

Япония тараққиётнинг мисли кўрилмаган чўққиларини забт этди. Муаммолар ҳам шунга яраша. Ҳозирда япон зиёлиларини "истеъмолчи ёшлар" муаммоси жиддий бош қотиришга мажбур қилмоқда. Анчайин шаклланиб улгурган ёшларнинг бундай қатлами ҳам маданий, ҳам иқтисодий "маҳсулот"ларни фақат "истеъмол" қилиб ҳаёт кечиришади. Уларнинг ўзига хос "мақом"ини белгилаш учун жамиятшунослик илми янги тушунчаларга зарурият сезмоқда: "Маиший қатлам", "Истеъмолчи ёшлар қатлами"... Оддийроқ қилиб айтсак, мақсадсиз ёш авлод. Аслида "ўн саккиз ёшинда" "ўн саккиз минг олам ошуби бошинда" бўлмоғи керак эди-ку! Олимлар бу жараённи "тараққиёт касаллиги" деб баҳолашмоқда. Ватанимизни ривожланган давлатлар сирасида кўриш иштиёқи билан ёнар эканмиз, юқоридаги каби "касаллик"ларни кўриб бироз шаштимиз тушади. Наҳотки, биз ҳам шу йўлдан юришга мажбур бўлсак? Минталитетимиз бу борада халоскор бўла оладими? Иммунитет яратиш учун нималар қилиш керак?..

"Келажак овози" мега танловининг Тошкент вилоят саралаш босқичи ғолибларини тақдирлаш маросимида қатнашаётиб юқоридаги ўйлар ўтди, хаёлимдан. Қачон бошланар экан, деб ўтирган томошабинларни доираларнинг бакабуми бир сергак торттирди, давра жонлангандек бўлди. Болакайларнинг қўлида доира рақсга тушиб қўшиқ айтарди. Ғолиблар эълон қилинаётганида худди совриндорлар сираси ҳаливери тугамайдигандек эди. Улар орасида адабиёт ошноларидан тортиб, оддий тилда айтганда, "бизнесмен"ларгача, бўлажак ихтирочилардан ҳунармандларгача бор эди. Шу ерда яна бир савол туғилди: "Бадиий ижод" ҳамда "Бадиий ва амалий санъат" номинациялари бўйича ғолиблар кўпроқ эканми? Дарвоқе, бу номинацияларнинг йўналишлари ҳам кўп-да. Қолаверса, Навоий авлодларимиз. Бироқ "Архитектура ва дизайн", "Ахборот ва коммуникацион технологиялар", "Рационализаторлик таклифлари, техник лойиҳалар ва ишланмалар" номинациялари бўйича ғолиблар кам, икки нафардан экан. Ахир Фарғоний, Хоразмий, Берунийлар ҳам бизнинг аждодларимиз эмасми? Негадир уларнинг қони томирларимизда камроқ гупираётгандек...

Ҳали маросим тугамасдан журналистлар интервью олишни бошлаб юборишди. Ёшларнинг билдираётган фикрлари, мулоҳазалари "Бизнинг давримиз келди", деб жаранглаётгандек эди.

"Келажак овози" мега танлови дирекциясидан олинган маълумотлар бизни яна бир ҳайратга солди, ҳам қувонтирди.

Ўтган йили мазкур танловга республика миқёсида уч мингга яқин даъвогар қатнашган эди. Бу йил эса тушган аризалар сони тўққиз мингдан ошиб кетди. Ҳар бир вилоятдан 18-21 нафар ғолиб Республика финал босқичига йўлланма олиши кўзда тутилган. Ғолиблар сони тўққиз минг қатнашчига нисбатан олганда, албатта, кам. Муҳими, тўққиз мингдан зиёд ёшларимизда аниқ мақсад шаклланди. Шу танлов баҳонасида улар ўзлари учун келажакнинг суратини ёрқин бўёқлар билан чизиб олишди.

Мақсад бу — йўл демакдир. Йўл эса, албатта, кўзланган манзилга элтади.

Фаррух ЖАББОРОВ

Дараклар

ЭРОН ПРЕЗИДЕНТИ ИСРОИЛ ДАВЛАТИГА ҚАРШИ ЭМАС

Эрон президенти Маҳмуд Аҳмадинажот яҳудий давлатининг мавдужлигига қарши эмаслигини маълум қилди. Бу ҳақда Эрон раҳбари АҚШда ўтадиган БМТ Бош ассамблеясига жўнаш олдидан "Time" журналига берган интервьюсида таъкидлаб ўтган.

Эслатиб ўтамиз, Аҳмадинажот бир неча бор Исроил жаҳон харитасидан супириб ташланиши зарурлиги ҳақида шов-шувли баёнотлар билан чиққанди. Бундан ташқари, Эрон президенти Иккинчи жаҳон уруши даврида яҳудийларнинг фашист концлагерларида қирғин қилиниши ҳодисасини шубҳа остига олган эди.

МЕКСИКАДА ЭНГ ҚАДИМГИ БИТИКЛАР ТОПИЛДИ

Мексиканинг Вераскус штатида милоддан олдинги 10 асрга оид тош битик топилди. Ҳозиргача милоддан олдинги 5 асрга тегишли бўлган топилма Ғарбий яримшар тарихидаги энг қадимий ёдгорлик ҳисоблаб келинарди.

Вераскусдан топилган тош битикларда 28 хил белгидан фойдаланилган. Аниқланишича, сўзлар чапдан ўнгга қараб ёзилган. Лекин олимлар ҳозирча ёзувларни тўла ўқишга муваффақ бўлишмади.

Тахминларга қараганда, тош битик милоддан олдинги 12-5 асрларда Мексикада яшаган ольмек халқига тегишли. Айнан ольмеклар Америка қитъасида илк бор ёзув кашф этган халқ саналади.

ГЕНЕРАЛНИ КИМ ЎЛДИРДИ?

Фаластин махсус хизматининг беш нафар ходими номаълум жангарилар томонидан ўлдириб кетилди. Ўлдирилган юқори лавозимли фаластинликлар орасида мухторият махсус хизмати генерали ҳам бор.

Хабарларга қараганда, воқеа мухторият бош вазири Исмоил Хониянинг Ғазодаги уйи яқинида рўй берган. Ҳозирча махсус хизмат вакилларини ўққа тутган жангарилар қайси гуруҳга мансублиги аниқланмаган.

Кузатувчилар ушбу ҳодиса Фаластиндаги икки мухолиф партия — ФАТХ ва ХАМАС ўртасида ягона миллий ҳукумат тузиш йўлида музокаралар бошланган пайтда рўй берганига эътибор қаратишмоқда.

ҚАШШОҚ ДАВЛАТЛАР КЎПАЙМОҚДА

2006 йилда иқтисодиёти ўта заиф давлатлар миқдори 26 тага етди. Бу ҳақда Жаҳон банки тарқатган маълумотларда қайд этилган.

Жаҳон банкининг мустақил баҳолаш гуруҳи хулосасида айтилишича, дунё аҳолисининг ярим миллиарди иқтисоди "мўрт" бўлган давлатларда истиқомат қилади.

Иқтисоди ўта беқарор бўлган давлатлар рўйхатига Ангола, Тожикистон, Шарқий Тимор ва Марказий Африка Республикаси киритилган.

2004 йилда Жаҳон банки қашшоқ давлатларга 4 миллиард доллар молиявий кўмак ажратди. Россия Федерацияси каби айрим етакчи давлатлар камбағал мамлакатларнинг қарзларидан воз кечди. Бироқ барибир дунё миқёсида қашшоқлик даражаси кенг ёйилиб бормоқда.

Асадулла ҲАСАНОВ тайёрлади

Бугун қандай кун?

20 сентябрь. Бу кунда жаҳон тарихида қуйидаги ҳодисалар рўй берган:

1519 йил. Фернандо Магеллан бошчилигида илк бор дунё бўйлаб саёҳат амалга оширилди.

1778 йил. Антарктидани кашф этган рус денгиз саёҳатчиси Фаддей Беллинсгаузен дунёга келди.

1792 йил. Францияда никоҳни бекор қилиш — ажралишга илк бор рухсат берилди.

1802 йил. Россияда министрлик жорий этилди.

1862 йил. Санкт-Петербургда мамлакат тарихидаги биринчи консерваторияга асос солинди.

1926 йил. Америка мафияси бошлиғи Ал Капоне Иллинойсдаги идорасида рўй берган отишма пайтида мўъжиза туфайли тирик қолди.

1928 йил. Италияда фашистлар партияси ҳукмрон сиёсий ҳаракат деб эълон қилинди.

1974 йил. Гондурас (Марказий Америка)даги тўфон пайти 5 мингта яқин киши қурбон бўлди.

1990 йил. Жанубий Осетия Грузиядан мустақиллик эълон қилди.

1994 йил. Озарбайжон президенти Ҳайдар Алиев Ғарб компанияларига Каспий нефтини ўзлаштириш ҳуқуқини берди. Россия бу ҳаракатни ноқонуний деб баҳолади.

1999 йил. Бельгияда фаҳш билан шуғулланувчи аёллар мактаби иш бошлади. Бу Ғарб маданиятига хос яна бир ахлоқсизлик намунаси эди.

2000 йил. «Транперенси Интернейшнл» халқаро ташкилоти эълон қилган ҳисоботда Нигерия дунёдаги энг коррупциялашган давлат деб эълон қилинди.

Суҳбат

Аслида шундай одам билан бир даврда, бир шаҳарда яшаётганимни хаёлимга ҳам келтирмаган эканман. Маҳмуджон Эшонқулов йигирма етти халқаро мукофот совриндори, Туркия, Жанубий Корея, Хитой, Россия каби давлатларда ўтказилган карикатура танловларида ғолиб бўлиб қайтган. Қайсидир маънода бу ҳажвчи-рассомсиз ўзбек карикатурачилигини тасаввур қилиб бўлмайди. «Олтин қалам» мукофоти совриндорларини тақдирлаш маросимида ҳаммасидан хабар топдим-у, тезроқ у киши билан суҳбатлашишга ошиқдим. Шу ниятда қаҳрамонимизга қўнғироқ қилдим. Саломимга берилган алик, гапиришга навбат бермай аҳволимни сўраётган овоз хушчақчақ ва самимий эди. Уйининг манзилини олдим-у, тезроқ учрашишга чоғландим. Кўз олдимга келган муҳташам бинони кўп изладим. Манзил бўйича бориб, фақат чоғроқ уйга дуч келгандим-да. Ниҳоят, кичик уйнинг кичик хонасида, кичик стол атрофида катта суҳбат ўтказдик ва унинг бир қисми қоғозга тушди.

КАРИКАТУРАГА ЭЪТИБОР ЗАРУР

— Албатта, халқаро конкурсларда иштирок этиб, фахрли ўринларни олишнинг ўзи бўлмайди. Расмларингизнинг юқори баҳоланишига асосий сабаб нима деб ўйлайсиз?

— Ҳаммаси аввало Оллоҳдан. Ютуқ олган расмларимга келсак, ҳеч нарса сабабсиз бўлмайди. Шундай экан, бунинг кўпгина жиҳатлари мавжуд. Биринчидан, карикатурада танланган мавзу долзарб ва оригинал бўлиши, иккинчидан, расмда юмор кучли тасвирланиши керак. Шу қоидаларга амал қилган ҳар қандай рассом катта ютуқларга эришиши табиий. Энди ўз ишларимга тўхталсам, унда, асосан, глобал мавзулар: экология, терроризм ҳамда сиёсий масалаларни акс эттираман. Бошқаларни ўз кашфиётингизга тез жалб қилишнинг бирдан бир йўли шуки, инсонларнинг айни дамдаги ижтимоий ҳаётини очиб бериш зарур. Бу каби мавзуларни топиш учун замон билан ҳамнафас яшаш муҳим. Хўш, мавзу топилди. Энди уни қоғозда акс эттириш учун ғоя керак бўлади. Қандай услубда, қандай ҳолатда чизиш муаммоси туғилади. Бунинг учун китоб, журнал, газета ўқийман. Бадиий адабиётга бўлган қизиқишим ёшлигимданоқ ўзгача эди. Йилига уч-тўрт, жуда берилиб кетсам олти-еттитагача роман ўқийман. Карикатуранинг ранг-баранглиги ва муваффақиятга эришишимга сабабчи бўлган асосий омил бу – мутолаа.

— Танлов ҳақида ҳам...

— Португалияда дунё матбуот карикатураси (World Press Cartoon) маркази бор. Бу ташкилот ҳар йили дунё бўйича фақат вақтли матбуотда нашр қилинган карикатуралар кўргазмасини ва танловини ўтказади. Улар оригинал карикатураларни, газета ёки журнал билан бирга қабул қилади. 2005 йилги кўргазмада Ўзбекистондан ҳам рассомлар қатнашди ва расмлари сараланган асарлар рўйхатига киритилиб "World Press Cartoon 2005" альбомида нашр қилинди. Ҳусан Содиқов, Шавкат Музаффар "Муштум" журнали билан, мен "Ўзбекистон адабиёти ва санъати" газетаси билан қатнашдик. Таҳририят ва рассомлар альбом, сертификат билан тақдирландилар.

— Хориж матбуотларида карикатурага катта эътибор берилади?

— Чет давлатларда, айниқса, Европада матбуотни карикатурасиз тасаввур этиш қийин. Ҳар қандай газета, журнал, хоҳ сиёсий, хоҳ ҳуқуқий ёки ҳажвий бўлсин, карикатура учун, албатта, жой ажратади.

— Бизнинг матбуотимизда бир тушунча мавжуд. Гўёки карикатура фақат "Муштум" ёки "Афанди"-га хос.

— Тасвирий санъатда карикатура жумласи бор. Бу матбуот рассомчилиги дегани. Республикамиздаги матбуот нашрлари билан бевосита мулоқот қиламиз. Баъзиларида карикатуралар онда-сонда бериб турилади, лекин уларга шунақанги силлиқ расмлар керакки, озгина танқидийроқ бўлса чоп этишмайди. Чунки сенсацияга тоқатлари йўқ.

— Газета ва журналларда ҳажвий расмлар учрамаслигининг бошқа сабаби йўқми? Балки яна нимадир тўсқинлик қилаётгандир?

— Яхши савол бўлди. Худди шу масалани кимгадир айтмоқчи бўлиб юргандим. Журналистика факультетларида матбуот рассомчилиги ҳақида мутлақо ўргатишмайди. Натижада ўқув юртини тугатиб, муҳаррирлик даражасига етган журналистлар ўз-ўзидан карикатурага эътиборсиз бўлишади. Бироқ ўқувчи биринчи навбатда газетадан карикатура қидиришини, агар мавжуд бўлса, уни таҳлил қилишини билмаймиз. Карикатура моҳиятини тўла англаб етмаган муҳаррирлар унга бефарқ бўлиб тураверади. Сабаби яна шунга бориб тақалади – ўқиш жараёнида ўргатилмаган.

— Балки, ҳажвчи-рассомларнинг ўзлари матбуот билан ҳамкорлик қилишни хоҳламаётгандир.

— Нега энди? Масалан, сиз, хоҳ катта бўлсин, хоҳ кичик, газетада бирорта мақолангиз чиқишини истамайсизми? Мақолангиз таҳрир бўлиб, ўзгариб кетса ҳам, исм-шарифингизни кўрибоқ қувонасиз, шундай эмасми? Биз ҳам худди сиз каби бир хурсандчилик учун бўлса-да, карикатурамизни газета ёки журналда кўришни хоҳлаймиз.

— Демоқчиманки, гонорар пули қониқтирмаётгандир.

— Матбуотимизда гонорарнинг камлиги сир эмас. Баъзи нашрларнинг тиражи кам бўлгани учун ҳам бу борада анчайин оқсаб қолган. Хавотирлиси, матбуот баъзи мутасадди раҳбарлар учун бизнес манбаига айланиб қолган.

Чет эллик ҳамкасбларим бор, хат ёзишиб турамиз. Фақат битта газетага карикатура чизиб бергани (оқ-қора) эвазига кун кечиради. Машина, уй-жой, ҳамма-ҳаммасига биргина газетадан берилган маоши етиб ортади...

— Матбуот ходимларига айтар сўзингиз?

— Баъзида биргина расмни таҳририятга бериб кетиш учун соатлаб кутишга тўғри келади. Гонорарни қўя туринг, ҳатто нега келдинг, деб сўрамайдиган муҳаррирлар ҳам бор. Аслида бизга гонорар эмас, бироз эътибор берилса бас, ҳамкорлик ҳилишга тайёрмиз.

Сарвар Хуррамов суҳбатлашди

Нигоҳ

Грузия: ФОШ ЭТИЛГАН ФИТНА

Расмий ҳукумат давлат тўнтариши бартараф этилганини даъво қилмоқда, мухолифат эса сиёсий қатағон бошланганидан хавотирда...

Грузияда амалдаги ҳукуматга мухолифатда бўлган сиёсий кучларга қарши кенг миқёсда операциялар амалга оширилгани Кавказдаги мўъжазгина давлат номини яна жаҳон матбуотининг бош саҳифасига олиб чиқди. Мухолифат вакилларининг оммавий равишда ҳибсга олиниши "Атиргуллар инқилоби" билан Грузия ҳокимияти тепасига келган ва ўзини демократия раҳнамоси деб эълон қилган президент Михаил Саакашвили маъмуриятига нисбатан жиддий эътироз ва гумонли саволлар пайдо бўлишига сабаб бўлди.

Кичик мамлакатда катта операция

6 сентябрь куни Грузия махсус кучлари мамлакат миқёсида улкан операция ўтказишди. 500 дан зиёд махсус хизмат ходими иштирок этган амалиёт давомида Грузия сиёсий мухолифати етакчиси, собиқ давлат хавфсизлиги вазири Игорь Гиоргадзенинг "Адолат" (Справедливость) партияси фаоллари ва оппозиция лидери тарафдори бўлган шахслар ҳибсга олинди. Ички ишлар вазирлиги маълумотига қараганда, махсус хизмат давлат тўнтариши қилишга уринган 29 нафар мухолифат етакчисини қамоққа олган. "Рустави-2" телеканали эса ҳибс қилинганлар сони 90 дан ошиши тўғрисида хабар тарқатган.

Михаил Саакашвили ҳукуматига очиқ қарши бўлган "Антисорос" ҳаракати раҳбари Майя Николеишвили ўз дала-ҳовлисида қамоққа олинган. Грузия монархия партияси етакчиси Темур Жоржолиани эса идорасидан олиб кетилган. Ҳибс қилинган мухолифат вакиллари орасида "Адолат" партияси ёшлар қаноти раҳбари Майя Топурия, "Грузин ҳаракати" ташкилоти раиси Вахтанг Талахадзе ва Игорь Гиоргадзе тарафдори бўлган яна бошқа ўнлаб сиёсий етакчилар бор.

Игорь Гиоргадзе Эдуард Шеварнадзе даврида хавфсизлик вазири лавозимида ишлаган. Кейинроқ президентга қарши суиқасдга алоқадорликда айбланган Гиоргадзе чет элга қочиб кетишга мажбур бўлган. Игорь Гиоргадзе сиёсий дастурида Россия билан дўстона алоқаларни тиклаш асосий ўрин тутади. Шу боис ҳам, муҳожирликдаги грузин сиёсатчиси Кремль томонидан қўллаб-қувватланади. Айни пайтда Интерпол томонидан жиноятчи сифатида қидирилаётган сиёсий етакчининг Россияда бемалол яшаётгани ҳам балки шундандир.

Оммавий ҳибслар пайтида оппозициядаги партияларнинг барча идоралари тинтув қилинди. Тинтув пайтида эса жуда жиддий айбловларга "тортадиган" далиллар топилди. Грузия телеканаллари мухолифат вакилларини ҳибсга олиш ва тинтув жараёнлари ёзилган тасвирларни бир неча бор эфирга узатди. (Эътиборли жиҳати, тонгги соат бешда бошланган амалиётларни тасвирга олиш учун барча давлат телеканаллари вакиллари ҳозир бўлишган!)

Тинтув пайтида "Адолат" партияси ёшлар қаноти раҳбари Майя Топуриянинг уйидан бир неча минг доллар пул чиққан. Ички ишлар вазирлиги тахминига кўра, пуллар Москвадан — Гиоргадзе томонидан Грузияда давлат тўнтариши уюштириш учун юборилган.

"Адолат" партияси фаолларидан бири Кахабер Кантариянинг уйидан эса гранатомётлар чиққан. Грузия Ички ишлар вазири Вано Мерабишвили амалдаги тузумни қуролли йўл билан ағдаришга тайёргарлик кўраётган сиёсий фитна фош этилгани ва жиноятчилар ҳибсга олингани тўғрисида шошилинч баёнот берди. Вазирнинг тахминига кўра, 2006 йилнинг майидан буён давлат тўнтаришини амалга ошириш учун тайёргарлик кўриб келган мухолифат мамлакатда оммавий норозиликлар уюштириш орқали президент Михаил Саакашвилини ҳокимиятдан кетказиб, Игорь Гиоргадзени давлат раҳбарлигига олиб келишни мақсад қилган. Мухолифат ижросидаги фитна бошида Россия махсус кучлари турганлиги гумон қилинмоқда.

Учинчи уриниш

Аслида Грузия ҳукуматининг Россия хавфсизлик кучларини мамлакатга қарши фитнада айблаши Ироқда навбатдаги кўпорувчилик амалга оширилгани каби янгилик ҳам бўлмай қолди. Биргина жорий йилда Грузия ҳукумати Москва томонини уч бора давлат тўнтариши уюштиришда айблади.

Воқеалар марказида

Мухолифат етакчиси Игорь Гиоргадзе

Грузия президенти Михаил Саакашвили

"Антисорос" ҳаракати раҳбари М. Николеишвили

"Умид" партияси раҳбари Ирина Саришвили

Монархия партияси раиси Темур Жоржолиани

Дастлаб Грузия қамоқхоналарида март ойида рўй берган маҳбуслар исёни қўшни давлат махсус хизматига боғланди. Кейин эса Кодор районида президент вакили бўлиб ишлаган Эмзара Квициани исмли шахс томонидан амалга оширилган ва бостирилган қуролли қаршилик ҳаракати ортида ҳам Москва тургани тахмин қилинди. Мухолифат иштирокида давлат тўнтариши тўғрисидаги даъволар эса учинчи уриниш...

Расмий Тбилиси тахминига кўра, Давлат девонхонаси олдидаги намойиш пайтида махсус тайинланган киши гранатомётдан йиғилганларни ўққа тутиши керак бўлган. Бу воқеадан эса ҳукуматнинг тинч аҳолига қурол кўтариши сифатида фойдаланиб, мамлакат миқёсида норозилик ҳаракатларини авж олдириш режалаштирилган. Расмий тахминга кўра, фитнада иштирок этган ҳар бир кишига 3000 доллардан мукофот ваъда қилинган.

Бироқ буларнинг бари Грузия ҳукумати, расмий шахслар илгари сураётган тахминлар, иддаолар. Улар ҳақиқий айблов бўлиши, ҳозирча гумондор бўлган мухолиф вакиллари жиноятчи деб топилиши учун терговсуд жараёнида тахминлар ўз исботини топиши керак.

Ҳозирча ҳибсга олинган мухолифат фаолларининг 14 тасига, жумладан, "Антисорос" ҳаракати раҳбари Майя Николеишвили, монархия партияси етакчиси Темур Жоржолиани, "Адолат" партияси ёшлар қаноти раҳбари Майя Топурияга давлат тузумини зўрлик йўли билан ўзгартириш ва ватанга хиёнат айбловлари қўйилган.

Айбланувчилардан фақатгина "Антисорос" ҳаракати раҳбари Майя Николеишвили ўз айбини тан олган ва мамлакат қонунларига кўра узоқ муддатга озодликдан маҳрум этиш жазоси берилиши кўзда тутилган жиноят билан айбланаётган сиёсатчи хоним... судгача қўйиб юборилган.

"Умид" (Надежда) сиёсий партияси раҳбари Ирина Саришвили мухолифат вакилларига қўйилаётган айбловлар ёлғон, келтирилаётган далиллар сохта эканини таъкидламоқда. Бир вақтнинг ўзида Гиоргадзе хайрия фонди раҳбари ҳам бўлган, бироқ бир бор сўроқ қилиниб, негадир ҳибсга олинмаган Саришвилининг айтишича, расмий ҳукумат фитна тўғрисида келишув бўлган дея иддао қилаётган 26 май куни мухолифат вакиллари турли шаҳарларда бўлган. Айрим шахслар ҳатто Грузиядан ҳам ташқарида бўлган. "Умид" партияси етакчиси "Антисорос" раҳбари Майя Николеишвилининг айбига иқрор бўлгани ҳолатига изоҳ бераркан, қаттиқ босим остида шундай қилишга мажбур бўлганини билдирган.

"Сайловолди чигал ёзиш машқи"

Воқеаларнинг асосий қаҳрамони Игорь Гиоргадзе эса Грузия расмийларини мухолифатнинг фаол сиёсий иштироки ва тобора ошиб бораётган нуфузига тоқатсизликда айблаган. Шунингдек, оппозиция етакчиси Михаил Саакашвили ҳукумати сиёсий қатағонларга киришганидан хавотир билдирган. "Адолат" партияси етакчисининг фикрича, оммавий ҳибслардан кўзланган мақсад битта — аҳолини қўрқувга солиш ва аллақачон йўқотилган обрў-эътиборни қатағонлар ҳисобига қайтариш.

Мухолифатнинг амалдаги тузумга қарши жиноятга ҳозирлик кўргани ёки бу айблов сохта ва уюштирилган эканини аниқлаш журналист ваколатига кирмайди. Бироқ мухолифатга қарши амалиётлар айнан шу кунларда амалга оширилганини тасодиф эмаслигини ҳам айтиб ўтиш жоиз. Гап шундаки, келгуси ойда — октябрнинг 5 куни Грузияда маҳаллий кенгашлар учун сайлов бўлиб ўтади. Сайлов борасида эса мухолифат ва амалдаги ҳукумат ўртасида жиддий қарама-қаршиликлар юзага келган. Дастлаб сайлов вақти жорий йилнинг декабрига белгиланди. Мухолифатнинг тоғли ҳудудларда қиш мавсумида аҳолининг сайловда қатнашишга имкони йўқлиги тўғрисидаги эътирозлари ҳукуматни ўйлашга мажбур қилди. Пировардида, "Атиргуллар инқилоби" етакчиси Михаил Саакашвили сайлов муддатини 5 октябрга кўчириб гўёки мухолифатга ён босганини намойиш қилди.

Амалда эса... Амалда сайлов вақти ўзгаргани тўғрисида президент фармони эълон қилиниши билан мухолиф партияларга рўйхатдан ўтиш учун бор-йўғи бир неча кун муддат берилди. Президентнинг "Миллий ҳаракат" партияси эса устун имкониятга эга бўлиб қолаверди.

Сталин даври қайтмоқдами?

Грузиядаги ҳибслар охирги пайтда шундоқ ҳам боши берк кўчага кириб қолган Москва-Тбилиси муносабатларини янада чигаллаштириб юборди. Боиси, фитна деб даъво қилинаётган воқеалар фош этилиши билан Грузия раҳбариятининг етакчи раҳбарлари қуролли давлат тўнтаришида Россия хавфсизлик кучларини очиқ-ошкора айблашди.

Грузия парламенти раисининг ўринбосари Михаил Мачавариани "Бизда "Адолат" партияси ва унинг тарафдорлари Россия махсус хизмати томонидан молиявий таъминланаётгани тўғрисида маълумотлар бор", дея даҳанаки кимўзар мунозарани бошлаб берди. "Грузия ҳуқуқ-тартибот идоралари олдиндан режалаштирилган фитнани фош этиб, Россия махсус хизматига кучли зарба беришди", деган яна бир депутат оловга мой пуркагандай бўлди. Президент Михаил Саакашвилининг баёноти Россияга қўйилаётган айбловлар фақатгина тор доирадаги сиёсий гуруҳлар фикри эмаслигини кўрсатгандай бўлди. 36 ёшида Грузия раҳбарлигига сайланган мамлакат раҳбари Россиядаги маълум кучлар Грузияни тор-мор этиш учун режали ҳаракат қилгани, бироқ барча ғаразли мақсадлар олди олингани, рақиблар бармоқ тишлаб қолганини маълум қилди.

Дарвоқе, Грузия махсус хизмати ана шундай вазифаларни уддалаган ўша 6 сентябрь куни Михаил Саакашвили Польшадаги халқаро форумда бўлган. Учрашувда унга "Марказий-шарқий Европа одами" унвони берилган...

Ўз навбатида Россия томонидан Грузия хавфсизлик кучларининг мухолифатга қарши ҳаракатлари кескин қораланди. "Саакашвили ҳукуматга ноқонуний йўл билан келди ва энди айни шу йўл билан ҳокимиятдан маҳрум этилишидан қўрқмоқда". Бу аксарият рус сиёсатдонлари билдирган муносабат. Россия Давлат думаси МДҲ масалалари қўмитаси раиси Андрей Кокошиннинг фикрлари эса янада оғирроқ бўлди: "Бу воқеа грузин тупроғида сталинизм руҳи тикланаётганидан далолат бермоқда".

Жанубий Осетия ва Абхазия масаласида Кремль билан Тбилиси бир тўхтамга келолмаётган бир пайтда мухолифатга боғлиқ сиёсий можаронинг келиб чиққани яхши бўлмади. Боз устига, айрим кузатувчилар Грузиядан мустақил эканини даъво қилаётган, бироқ ҳали тан олинмаган Жанубий Осетия ва Абхазия ҳудудида ҳарбий тўқнашувлар юзага келиши мумкинлигидан ҳам хавотир билдиришмоқда.

Сўнгги пайтларда Грузияда кузатилаётган ҳолат ҳарбий ҳаракатлар олдидан тайёргарликни эслатади. Ўтган ҳафта Грузия парламенти янги миллий хавфсизлик концепциясини тасдиқлади. Бунга кўра, эндиликда ҳарбий хизмат мудофаа хизматчилари билан бирга 20 дан 50 ёшгача бўлган захирадаги фуқароларга ҳам мажбурийдир. Мудофаа вазири ўринбосари Мамука Кудаванинг: "Мамлакат юқори ташқи таҳдид қаршисида турибди", дея баёнот бергани эса юқоридаги фикрларни тасдиқлаётгандек...

Собиржон ЁҚУБОВ

КИМ БЎЛСАМ ЭКАН?

Сурхондарёда 45959 нафар битирувчи коллежларда ўқиш истагини билдирган

2005-2006 ўқув йилидан бошлаб мамлакатимиз мактабларида тўлиғича 9 йиллик таълим тизимига ўтилди. Бироқ бу 9 йиллик маълумотни олган йигит-қизлар энди мустақил ҳаётга шўнғиб кетадилар дегани ҳам эмас. Негаки, "Таълим тўғрисида"ги қонун талабига кўра, улар учун билим ва ҳунар ўрганишнинг навбатдаги (бошланғич, ўрта таълимдан кейинги) учинчи босқичи туради. Зотан 9 йиллик маълумот олган ўсмир олдида келгусида ким бўлсам экан, деган навбатдаги савол, очиқроғи, навбатдаги довон кўндаланг туради.

Хўш, бу довондан ўтиш ва таълимнинг навбатдаги босқичига тўғри йўнала олиш фақат ўсмир олдида турган вазифами? Албатта, йўқ. "Таълим тўғрисида"ги қонун ва миллий дастур бу вазифани оқилона амалга ошириш, мактаб битирувчисининг узлуксиз таълимнинг навбатдаги босқичига тўғри йўналтириш, энг аввало, ота-оналар ҳамда педагогларнинг вазифаси эканлигини уқтиради. Демоқчимизки, навбатдаги босқич — бу ўзаро ҳамкорликнинг, яъни талаба+ота-она+ўқитувчи ҳамкорлигининг ҳосиласи бўлиши лозим.

Сурхондарё вилоят халқ таълими бошқармаси қошидаги ўқувчиларни касб-ҳунарга йўналтириш ва психологик-педагогик ташхис марказида бўлар эканмиз, аввало, масаланинг ана шу жиҳатига эътибор беришга ҳаракат қилдик. Яъни 2005-2006 ўқув йилида вилоят мактабларини битириб чиққан 50730 нафар ўсмир йигит-қизлар тақдири билан қизиқдик.

Аввало, ташхис маркази учун яратилган қулай шарт-шароит, шунингдек, туман халқ таълими бўлимлари қошидаги ана шундай турдош марказлар билан ҳамкорлик имкониятлари эътиборимизни тортди. Бу ерда Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 29 октябрдаги 473-сонли қарори ҳамда бевосита таълимнинг узлуксизлигини таъминлашга қаратилган бошқа қонун ва меъёрий ҳужжатларнинг талаб даражасида бажарилишини таъминлаш учун деярли барча имкониятлар яратилган. Марказ замонавий компьютер, кўргазмали воситалар билан жиҳозланган хоналар ҳамда 4 нафар малакали мутахассис — ходимлар билан таъминланган.

— Мактаб битирувчиларининг касб-ҳунар коллежлари ҳамда академик лицейларга йўналтириш ишларини ҳар бир ўқув мавсуми учун бир йил аввал бошлаш лозим бўлади, — дейди марказ раҳбари Абдували Қурбонов. — Айтайлик, 2006-2007 ўқув йили учун селекция ишларини биз ўтган ўқув йили аввалиданоқ бошлаб юборган эдик. Очиқроқ айтадиган бўлсак, ўқувчи 9-синфга ўтганданоқ мутахассисларимиз улар билан иш олиб боришга киришадилар. Бир йил давомида туман халқ таълими бўлими қошидаги марказларимиз мутахассислари ҳар бир битирувчининг имконияти, оилавий шарт-шароити, билим даражаси ва касб-ҳунарга бўлган иштиёқи, ҳатто ота-онасининг касбий фаолияти ва бунинг фарзанд ҳаётида тутган ўрни ҳамда таъсирини ҳар томонлама ўрганиб, таҳлил қилиб чиқишга ҳаракат қиладилар. Психолог-педагогларимиз эса кўпроқ боланинг қизиқишлари доирасини ўрганадилар ва талабани бўлғуси касб-ҳунарга руҳан тайёрлашга кўмак берадилар. Юқорида таъкидлаганимиздек, бу жараён бир йил давом этади ва талаба мактабни битириш арафасида таълимнинг навбатдаги босқичида қайси йўналишни танлашга деярли тайёр туради.

Дарҳақиқат, марказ фаолияти билан танишар эканмиз, ўқувчиларни касб-ҳунарга йўналтириш, бу фақат педагогларнинггина эмас, балки бутун жамоатчиликнинг вазифаси эканлигига ҳам амин бўлдик. Жумладан, ушбу масъулиятли ишга "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, "Маҳалла" хайрия жамғармаси, Хотин-қизлар қўмитаси, "Бандлик" марказлари ва кўплаб нодавлат-нотижорат ташкилотлари марказ билан ҳамкорлик қилмоқдалар. Йил давомида жамоатчилик ва нодавлат ташкилотларининг вилоят халқ таълими бошқармаси билан ҳамкорликдаги бир неча қўшма буйруқлари ишлаб чиқилиб, ҳаётга жорий этилган ҳамда вилоят туманларидаги барча мактаб, коллеж, академик лицейларни қамраб олувчи бир неча йирик тадбирлар ўтказилган. Хусусан, юқоридаги ҳамкорлик асосида жорий йилнинг май ойида ўтказилган "Касблар фестивали"да вилоят мактабларининг 45000 нафар битирувчи ўқувчилари иштирок этишган. Фестивал давомида битирувчилар касб-ҳунар коллежлари ва академик лицейларда бўлиб у ердаги шарт-шароитлар, ўқиш-ўқитиш жараёнлари, шунингдек, мазкур илм масканларида ўрганилаётган касб-ҳунарларнинг мазмун-моҳияти, ўзига хос томонлари билан яқиндан таништирилди. Эътиборлиси шундаки, ушбу тадбирларда ота-оналар, меҳнат фахрийлари, касб-ҳунар коллежларида таҳсил олиб айни пайтда халқ хўжалигининг турли соҳаларида фаолият юритаётган йигит-қизлар ҳам иштирок этишди. Термизда ўтказилган яна бир тадбирда эса 2000 нафар битирувчи ўқувчилар шаҳардаги 8 та касб-ҳунар коллежларининг ҳар бири билан яқиндан танишиш имкониятига эга бўлди. Марказ ташаббуси билан туман мактабларида ўтказилган "иншо кунлари"да 50730 нафар битирувчининг 49592 нафари иштирок этди ва "Мен орзу қилган касб" мавзусида иншо ёзишди.

Марказ аъзоларининг ўтган бир йиллик узлуксиз фаолиятлари натижасини таҳлил қилар эканмиз, ушбу саъй-ҳаракатлар бесамар кетмаганлиги аён бўлади. Хусусан, 50730 нафар битирувчининг 4771 нафари академик лицей, 45959 нафари эса касб-ҳунар коллежларига йўналтирилди.

Марказ туман халқ таълими бўлимлари, Хотин-қизлар қўмитаси ҳамда "Маҳалла" жамғармаси билан ҳамкорликда барча билим муассасаларида эрта турмуш қуриш ва қариндошлар ўртасидаги никоҳнинг олдини олиш, юқумли жинсий касалликлар, алкоголизм ва гиёҳвандлик исканжасига тушиб қолишнинг оқибатлари ҳақида ҳам бир қатор учрашувлар ҳамда давра суҳбатлари ўтказиб келмоқда. Шу мақсадда деярли барча таълим муассасаларида "Қизлар клуби" ташкил этилган. Албатта, бундай ишларнинг замирида бир нарса, у ҳам бўлса ҳар томонлама соғлом ва ақлий жиҳатдан етук ўсмир ўз тақдири ва эртанги кунини кўпроқ ўйлайди, ҳамиша чуқур билим ва касб-ҳунарга интилади, деган ҳақиқат ётади.

Марказ фаолияти билан танишиш жараёнида ўқувчиларни касб-ҳунарга йўналтириш борасида вилоятда ўзига хос муаммолар, айниқса, марказ фаолиятига боғлиқ бўлмаган муаммолар ҳам бўлиши мумкин-ку, деган саволлар ҳам пайдо бўлди. Ушбуга марказ раҳбарининг ўринбосари Ё. Нормуродов қуйидагича изоҳ берди:

— Бу соҳадаги энг оғриқли нуқта баъзи бир ҳудудларга касб-ҳунар коллежларида йўналишлар белгиланганда ўша ҳудуднинг ўзига хос томонлари ҳисобга олинмаганидир. Яъни маълум бир ҳудудда қайси бир касб-ҳунарга қизиқиш талаби катта бўлгани ҳолда айни шу мутахассисликларнинг бўлмагани муаммо келтириб чиқармоқда. Оқибатда бу ҳол талаба ва ота-оналар эътирозига сабаб бўлаётир. Масалан, Термиз шаҳри коллежларида қурилиш ва алоқа мутахассислиги, Бойсун туманида санъат ва маданият, Бандихонда педагогика ва ижтимоий-иқтисодий йўналиш, Ангор, Қумқўрғон ҳамда Сариосиёда тиббиёт, Деновда саноат ва қурилиш, Шерободда педагогика мутахассислиги йўналишлари мавжуд эмас. Шунингдек, деярли бошқа ҳар бир туманда ҳам ана шундай муаммо етарли. Албатта, ушбу муаммони бежиз тилга олмаяпман. Бу марказ мутахассислари, шунингдек, туман халқ таълими бўлимлари қошидаги марказлар ҳамда коллежлар мутахассислари фикрларини таҳлил ва ташхис қилиш жараёнида келиб чиққан хулоса. Ушбу масала вилоят ҳокимлиги, тегишли вазирлик ва бошқармалар ҳамкорлигида ўрганилиб, бартараф этилмас экан, бизнинг селекция ишимизда барибир муаммо бўлаверади. Сабабки, айни пайтда юқоридаги муаммо туфайли кўпгина ҳудудларда битирувчилар ўзлари қизиққан мутахассисликлар мавжуд бўлмагани боис бошқа йўналишларга ўқишга мажбур бўлишаётир.

Ўринли эътироз ва, албатта, бу муаммо келгусида ўз ечимини топишига ҳам ишонамиз. Зотан, ҳар бир бошланган хайрли иш ўзига хос ютуқ ва муаммолардан иборат бўлишини эътиборга олмоқ лозим. Ҳозирча эса халқ таълим бошқармалари қошидаги касб-ҳунарга йўналтириш марказларининг бир йиллик самараси меҳнати якун топиб ўқув йили селекцияси учун иш режалари бошлаб юборилди. Жумладан, Сурхондарё вилоят халқ таълими бошқармаси қошидаги биз тилга олиб ўтган ташхис марказида ҳам. Зеро, бу соҳада улар жорий ўқув йилидагидан-да самарали фаолият олиб боришларига умид қилиб қоламиз.

Даврон ОРИПОВ, "Hurriyat" мухбири

Ўзбекистон Мустақил босма ОАВ ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фондининг моддий ва техникавий кўмагида тайёрланди. Лойиҳа: "Фуқаролик жамиятини шакллантириш, аҳоли ҳуқуқий маданиятини юксалтиришда ННТнинг ўрни".

Ажойибот

Ривоят қилишларича, минг йил яшаган кишидан сўрашган экан:
— Дунёга келдинг-у, нимани кўрдинг?
— Худди ҳеч нарса кўрмагандайман. Бу эшикдан кириб унисидан чиқиб кетгандайман. Гўёки минг йиллик ҳаётим кўшча дарахтга бир зумга қўниб, учиб кетганчалик фурсатда ўтиб кетгандай, — деб жавоб берган экан.

ОДАМ ҚАНЧА ЯШАШИ МУМКИН?

Эҳ-ҳе, наҳотки шунчалик узоқ умр ҳам инсон учун оз туюлса. Аслида одам гултожи бўлган одамзот ер юзида қанча яшаши мумкин? Ўрта аср алломалари бу муддатни 1000 йил деб белгилашган. Бироқ XXI асрга келиб олимлар 100-120 ёшни инсон яшаши мумкин бўлган вақт дея эътироф этишди.

Бир қарасак, олам турли қарама-қаршиликларга бой. Масалан, 1967 йил Шарқий Канадада тез қариш натижасида 11 ёшли болакай Рики Галант ҳаётдан кўз юмди. Ўлими сабаби — ҳаёт циклини тезлашиб кетиши. Энг узоқ умр кўрган одам, медицина фанлари доктори М. Султоновнинг китобида ёзилишича, оз эмас кўп эмас роппа-роса 252 йил яшаган хитойлик табиб Ли Чункюн бўлади. У бирор марта бўлсин соғлиғидан шикоят қилмаган, жисмонан фаол бўлган. Сенчуа тоғидан ва Илонан ва Кичу вилоятларида доривор ўсимликлар йиғиш билан машғул бўлган. 100 ёшдан ўтгандан кейин сочларига оқ туша бошлаган. У узоқ умри мобайнида 14 марта уйланган.

Буюк Британияда эса энг қари қаллиқ юз ёшлик Винифред Кларк 80 ёшли Берт Смит — куёвтўрага турмушга чиққан. “Бу бир қарашдаги муҳаббат эди”, дея таъкидлармиш бахтли қаллиқ Винифред хоним.

Агар эшитган бўлсангиз, авваллари халқимиз орасида Олтмишбой, Етмишбой, Саксонбой исмли одамлар бўлган. Оилада ота-оналардан бири 60 ёшда фарзанд кўрса Олтмишбой, 70 ёшда бўлсалар Етмишбой, 80 ёшда бўлсалар Саксонбой каби исмлар қўйишган. Лекин сира Юзбой деган исмни ҳеч ким эшитмаган бўлса керак. Бундан чиқди, халқимиз орасида 100 ёшида фарзанд кўриш бахтига мушарраф бўлганлар бўлмаганми? Қайдам? Бу ҳақда бир нарса дейиш қийин. Лекин француз Пьер Дефурнел 120 ёшда 19 ёшли қизга уйланиб, ундан учинчи ўғлини кўради. Ҳаммасидан ҳам қизиғи, Дефурнелнинг кенжатой ўғли тўнғич ўғлидан 102 ёш кичик бўлган.

Узоқ ўтмишда севгини инсон умрининг ёшартирувчи эликсир ҳисоблашганлар. Қадимги греклар қариётганларида ҳаётларини ёш аёллар билан боғлашган. Бизнинг давримизга қадар сақланиб қолган қадимги римликни қабр тошига қуйидаги сўзлар битиб қўйилган: “115 йил ва 5 кун яшаган кечирган Клавдий Геремп ёш аёлларни ўтли нафаслари боис бунга эришди. У каби яшашга ҳаракат қилинг”.

Бизнинг замондошимиз Доминикан Республикасида яшовчи дон Рамон Гарсиа Диас Геремпнинг васиятига амал қилган кўринади. У биринчи марта 115 ёшида 16 ёшлик қиз Майре Пересга уйланди.

Адегеялик Хожикумит Куфимович Яганов 135 ёшида 25 ёшли аёлга уйланди. Ажабланарлиси, 100 ёшдан ўтгандан кейин ҳам бу ёши улуғ куёвтўра 1 гектар ерга ўз қўли билан ишлов берган. Унинг асосий овқат рациони қўй пишлоғи, сут, тоза булоқ суви ва мусаффо тоғ ҳавоси бўлган.

Академик И. Тархановнинг аниқлашича, оилавий ҳаёт инсон умрини узайтирувчи омиллардан бири. Олим тажрибаларга асосланиб, оилавий кишиларни узоқ умр кўрувчиларнинг энг юқори поғонасида туришларини, бўйдоқлар эса уларга қараганда озроқ яшашлари ва оз умр кечирувчилар эри ёки хотинидан бева қолган одамлар эканлигини айтади. Чет эл статистикаси маълумотлари ҳам Тархановни кузатишларини тасдиқлаган ҳолда бўйдоқлар ва ажрашганлар ўртасида юрак касалликлари, ўпка раки, овқат ҳазм қилиш органлари раки билан 3-3,5 баробар кўп касалланиб ўлишларини аниқлаган. Энг узоқ бирга ҳаёт кечирган оила (147 йил) венгер Жон ва Сар Ровеллардир: хотини 164 ёшда, эри 172 ёшда вафот этган.

Қирқ ёшдан ўтгандан кейин белини ушлаб инқиллаб қаридим, шекилли, дея соғлиғидан шикоят қилишаётган замондошларимизга нима дейиш мумкин? Севинг, севилинг, доимий жисмоний ҳаракатда бўлинг. Севгига ошно киши ҳамиша руҳий тетик бўлади. Руҳий тетиклик эса касаллик ва қаришга сўз бермайди.

Кўп яшанг! Энг муҳими, умр мезони одамларга келтирган манфаатимиз билан ўлчанишини ёдда тутсак бўлгани.

Анваржон ҲАЛИМОВ

Тадқиқот

СОТҚИНЛАР ҲАМ ЎЗИНГДАН ЧИҚҚАН

ёки мағлуб рус армияси ва ғолиб Шерғозихон

Шўролар даврида чиққан 50 жилдлик энциклопедияда Шерғозихон ҳақида бирорта ҳам сўз йўқ. Бекович-Черкасский ҳақидаги қисқа маълумотда эса, Петр I Хивага 5000 кишилик экспедиция юборгани ҳақида айтилади. Унга Черкасский бошчилик қилади. Бухоро хонликларини рус тобелигига ўтишга кўндириш ва Амударё ўзанида олтин бор-йўқлигини аниқлаш экспедициянинг асосий вазифаси эди.

Шўролар даврида чиққан Ўзбек Совет Энциклопедиясида ҳам Шерғозихон ҳақида ҳеч гап йўқ. 13-жилдида “Шерғозихон мадрасаси”-га оид мақолада, мазкур бино 1717 йили Хива хони Шерғозихоннинг Машҳадга муваффақиятли юриши шарафига қурилганлиги айтилади, холос.

Бекович-Черкасский ҳақида эса жуда эҳтиёткор мақола берилган. Унда: «Петр I ўзбек хонликларида рус давлати таъсирини ўрнатиш, Амударё ўзанидаги олтин сочмаларини аниқлаш, Амударёнинг бир вақтлар Каспийга қуйган ўзани ҳақида маълумот тўплаш мақсадида махсус фармон чиқарган ва Бекович-Черкасский бошчилигида, аввалига 1744 аскар, 19 тўп, юздан кўпроқ зобит ва мутахассисларни юборган».

1716 йилги иккинчи экспедиция Хива яқинидаги Карағоч дарёси қирғоғида тўхтаган, балиқ овлаш учун юборган 60 аскари хиваликлар томонидан асирга олингани, рус отрядига қўққисдан қилинган ҳужум оқибатида экспедиция тор-мор этилгани маълум қилинади. Мағлуб истилочи Бекович-Черкасский исм шарифи бир неча бор такрорланади. Ғолиб Шерғозихон ҳақида ҳеч нима дейилмаган.

Ва ниҳоят, янги чиққан Ўзбекистон Миллий Энциклопедиясида Бекович-Черкасский юриши ҳақида шундай сатрлар бор:

«Рус подшоси Петр I Бекович-Черкасскийга қуйидаги топшириқни беради: Амударёнинг эски ўзанини текшириб, унинг қумида олтин бор-йўқлигини аниқлаш, Амударёнинг Оролга қуйилиш жойида, яъни Хоразмда истеҳком қуриш, Хива ва Бухоро хонликларини рус тобелигига ўтказиш, Ҳиндистонга борадиган савдо йўлларини ўрганиш.

Экспедиция таркибида 4000 мунтазам аскар, 2000 ёйиқ казаклари, ўнлаб зобитлар, инженерлар бор эди. Хивада 120 километр масофада, Қайрағоч дарёси қирғоғида Шерғозихон 24 минг кишилик қўшини билан рус келгиндиларига қарши чиқади. Уч кунлик жангда катта талофат кўрган Хива хони ҳарбий-стратегик ҳийла ишлатиб, Бекович-Черкасский ҳарбий отрядини қириб ташлайди».

30 жилдлик русча катта Совет Энциклопедиясида бу ҳарбий ҳийлани “музокара олиб бориш учун келган отряд хиёнаткорона тор-мор этилган”, деб изоҳланади.

Олти минг кишилик қуролланган қўшин дарвозанг тагига замбараклар билан кириб келармиш-да, “хиёнаткорона” мағлуб бўлармиш. Сезяпсизки, бу маълумотдан оқни қора деб юрган давр руҳи анқиб турибди.

Холис бўлиши керак бўлган энциклопедиялар Россиянинг Марказий Осиёга нисбатан босқинчилик сиёсати ва хатти-ҳаракатини сийпалаб ўтишган.

Ўзбекистон Миллий Энциклопедиясининг 10-жилдида, ниҳоят, бизга маъқул ва янги маълумотларни кўрамиз. Шерғозихон ҳақида шундай дейилган:

“Шерғозихон — Хива хони (1715-27)

Шерғозихон даврида Петр I томонидан юборилган Бекович-Черкасскийнинг жосуслик экспедицияси қириб ташланган (1717). Россия Хива хонлигини ўз таъсир доирасига кирита олмагач, ҳар икки давлат ўртасидаги муносабатлар кескинлашган. Вазиятни юмшатиш учун 1720 йили Хива элчилари Россияга жўнатилган, лекин элчилик аъзолари қамоққа олингач, улардан атиги бир кишигина Хивага қайтишга муваффақ бўлган. Россия ҳукумати Хива хонлиги орқали Ўрта Осиёга кириб келиш фикридан воз кечмаган...”

Энди матбуотда эълон қилинган янги маълумотларга мурожаат этамиз.

“Труд” газетасининг 2002 йил 9 май кунги сонида чиққан бир мақола “Петр I қандай қилиб Осиёга дарча очди” (“Икки бошли бургут доимо ҳам Ғарбга, ҳам Шарққа қарар эди”) деб номланган.

1713 йили таниқли туркман зодагони Хўжа Нафас Астраханга келиб, Бекович-Черкасскийга Хива хонликларидаги дарёларда олтинни белкурак ёрдамида ювиб олиш мумкинлигини ва зарур бўлса, русларнинг ҳарбий юришида йўл бошловчилик қилишини билдиради. Руслар қадимдан Шарқда олтинни оддий белкурак билан қопларга солишлари ҳақида афсонани кўп эшитган эдилар. Хўжа Нафасни Петр I нинг ўзи қабул қилади ва бу учрашув натижасида 1714 йил 29 мартда Бекович-Черкасскийни Хива, Бухоро ва Ҳиндистонга борадиган йўлларни разведка қилиш учун отряд бошлиғи этиб тайинлайди. Сенат бу юриш учун зарур бўлган ҳамма нарсани бериш ҳақида ҳукм чиқаради. Юриш 1717 йили бошланди. Бекович-Черкасский ва бошқа босқинчиларни Шарқ олтини шу қадар мафтун этган эдики, ҳатто, юриш бошланган куни хотини ва икки фарзанди сувга чўкиб ҳалок бўлса ҳам йўлдан қолмаган, сафарга жўнаган! Отрядда 3000 пиёда, 600 швед суворийси, 2000 казак дворян кўнгиллилар, артиллерия батареяси ва бошқа қисмлар бор эди. Ўша давр учун росмана ҳарбий қўшин, айниқса, Шарқнинг кичик-кичик хонликлари учун даҳшатли куч эди. Отряд 45 кунда қарийб бир ярим минг чақирим (!) йўл босиб, Хива яқинида, Амударё атрофидаги кўл бўйида тўхтади ва бу ерда ҳарбий истеҳком барпо қилди.

Шерғозихон 24 минг кишилик лашкар билан отрядга ҳужум қилади. Руслар ҳужумни артиллерия ёрдамида даф этишга муяссар бўлишади. Хон хазиначиси Козимбек ҳийла ишлатишни таклиф этади. Шерғозихон Черкасский билан сулҳ тузиш учун вакиллар юборади. Бунга ишонган Черкасский 500 отлиқ билан Хон ҳузурига Петр I таклифларини олиб келади. Пайтдан фойдаланиб пистирмадаги Хива аскарлари ҳужумга ўтади ва отряд тор-мор этилиб, Черкасский аср олинади. Кейин эса отряднинг қолган қисми ҳам ҳийла билан майда гуруҳларга бўлиб ташланади ва йўқ қилинади.

Петр I нафақат Болтиқ денгизи қирғоғини қўлга киритиб, Европага дарча очган, айни вақтда яна бир кўзини Шарққа — Марказий Осиёга, Ҳиндистонга қаратганди. Унинг учун Қизилқум ва Қорақум саҳролари ичида яширинган Хива хонлиги дастлабки бекат эди. Кичик Хива давлати русларнинг Шарққа юришида биринчи тўсиқ бўлди ва рус империясининг Марказий Осиёга ҳужумини бир ярим аср орқага суриб ташлади. Бу ишларга Шерғозихон бошчилик қилди. Тарихимизнинг ҳали яхши ўрганилмаган саҳифаларидан бири ҳам шу бўлса керак. Европани ларзага солган Петр I Хива хонидан енгилди, десак ҳам янглишмаган бўламиз.

Бир ярим аср кейин, 1865 йили Генерал Черняев Оқмачит, Туркистон, Тароз (Авлиё ота), Чимкент, Тошкент шаҳарларини 6 минг кишилик қўшин билан забт этди. 1716 йили княз Бекович-Черкасский бошчилигида Хива босқинида қатнашган қўшин таркибида эса 6000 дан ортиқ мунтазам аскар бўлган.

Хулоса шуки, қанчалик хаспўшланмасин, рус империясининг Шарққа томон биринчи ҳужуми Хива остонасида яксон қилинганини тарих олдида яшириб бўлмайди. Музаффар лашкарбоши Шерғозихон номи қанақадир энциклопедияларга киритилмаса-да, авлодлар томонидан ғурур билан эсланади. Амир Темур, Заҳириддин Муҳаммад Бобур, Жалолиддин Мангубердилар қаторида тилга олинади.

Анвар ТОЖИЕВ

Чиқаман деб тўкар беҳудага тер,
Пошна ёки этак остидаги эр!..

Жаҳонгир МИРЗО чизган сурат

Воқеа

КИЙИМ

Ўлик деганлари гўрида жим ётса экан-да! Ўлган одам тўйларда даврани ҳеч кимга бермай гир айланиб рақс тушиб юрса, қизиқ бўларкан. Маҳмуд маймоқнинг тўйида ҳамманинг оғзи ланг очилиб қолди: кечагина ўзини осиб қўйган Тойиржон қаердандир пайдо бўлиб, даврада пириллаб ўйнаяпти. Биров осмонга қараб, “Ё, тавба! Урди шайтон”, деса, биров ёқасидан ичига туфлаб, “Тушимми ё ўнгимми”, дейди. Яна биров қиқир-қиқир кулади. Кулади-да, кулади, шайтоннинг ошнолари.

... Ўша куни Тойиржон уйқудан тиржайиб уйғонди. Супада туриб узо-о-қ эснади. Нарироқда отаси молларга қараб юрибди. Онаси сут пиширяпти. Тойиржон туриб, юз-қўлини ювгач, устара қидирди. Соқолини олди. Кейин бир нарсани эслади-ю, хўмрайиб қолди. “Отамгаям қийин. Ўзининг кийимини қаранг, минг йилдан буён устидан тушмайди шу яктак. Мен-чи? Лекин... менга ҳам керак-да! Ана, ошнам Шерали. Ҳамма тўйга ял-ял кийимларини кийиб боради. Ҳозир ҳамма кийимингга қараб муомала қилишини отам билмайди-да, билмайди...”

Тойиржоннинг хўрлиги келиб кетди. Оилада бир ўғил бўлса, ишлаб пул топаман деса, отаси кўнмади. Ёлғиз ўғил, деди. Тилаб олган бир ўғилни қийнаб ишлатиб, шунга кун кўраманми, деди. Тойиржон бўлса, ошнасининг яқинда бўлажак тўйи ҳақида ўйлар экан, товонигача музлаб кетди. Яна ўша эски кийимларини кийиб борадими? Саксон жойидан ямоқ солинган костюм, дазмолнинг изи билинмай кетган шимми яна? Жўралари-ку, майли, йигитларни ўғринча томоша қилиб, ишва қиладиган қишлоқ қизлари олдида уят эмасми бу? Тойиржоннинг кайфи бузилиб кетди. “Барибир бўлмайдиган кўринади... Ота, мени кечиринг, энди...” Кўзи тўла ёш билан отасининг олдига борди. Ота хавотирланди, қўрққанидан гапини йўқотиб қўйди, тутила-тутила: “Нима бўлди, Тойир?..”, дея олди.

— Ота, кийим олиб бермасангиз... бўлди энди. Мен бу кийимларда ҳеч қаерга бормайман... — деди-ю, ортга қайтди. Эшакни ипидан бўшатди...

... Тилов бува бироздан сўнг тимискиланиб оғилхонага кирди. Кирди-ю, қотиб қолди. Ҳанг-манг шалпайиб жойига ўтириб қолди. Оёғи қалтиради, қуюқ тер босди. Сўнг ўзига келди. Отилиб бориб, оғил ёғочига осилиб турган гавдага ўзини отди. “Вой болам, нималар қилиб қўйдинг. Қуриб кетсин-а, шу йўқчилик, қуриблар кетсин-а...” Бобой шундай дея-дея гавдани қучоқлаб фарёд қила бошлаганди, ўйлагани амалга ошмади. Осилиб турган “мурда” “лип” этиб ерга тушиб кетди: Тойиржоннинг эски кийими орасидан бир ҳовуч сомон титилиб чиқди...

... Ўша куни қишлоқдошлари орасида Тилов бобони эсидан оғибдими-ей, бисотидаги бор бир сигиру эшагини бозорга олиб чиқибди, ё ўлимликка йиғяптимикин, деган гаплар оралаб қолди. Кечга яқин эса Тилов бобонинг ўғли Тойиржон ўзини осиб қўйибди, деган гап яшин тезлигида тарқалди. Бировлар ишонди, бировлар ишонмади: “Бобой ўлимликка деб мол-ҳолини сотди, деб эшитганим бор. Тўғри экан-да”, деди биров. “Шундай ёш йигитга нима бўлди экан-а, ё жин чалиб кетдимикин?” деди бировлар. “Йўқ, вос-вос бўлганмиш”, деди яна аллаким. Хуллас, ёмон гап бир неча соат ичида қишлоқни гир айланиб чиқди. Ҳатто, Тилов бобонинг уйига уввос солиб йиғлаб келганлар бўлди. Қараса, марҳумнинг ўзи — Тилов бобо кутиб оляпти! Демак, ўғли ўлибди. Бир-икки дақиқадан сўнг Тойиржон ҳам кўришиш учун тиржайиб келяпти.

— Ким ўлган, ўзи, — деб сўрайди келган одам таажжубланиб.

— Ким сенга биров ўлган, деди?

— ...

... Мана, ўша марҳум Тойиржон! Унга қараб турганларнинг кўз олдида Тойиржон бир соғин сигир ва эшакнинг пулига келган ял-ял костюм-шим, ялтираган туфлида даврани гир айланиб рақс тушяпти. Шодлиги ичига сиғмайди. Қизларга ер остидан ўғринча қараб-қараб ўйнаяпти. Ахир у ҳозир узо-о-оқ орзу қилган кийимида дўстларидан кам эмаслигини кўрсатиб қўймоқчи бўлиб рақс тушяпти, энди шу билан бити тўкилгунча ўйнайди. Янги кийимлари яна қачон ичига сомон тиқиб осишга ярайдиган ҳолга келгунча даврадан чиқмайди. Мобода унга қараб, сен ўлмаганмисан, десак ҳам, ўлай агар, Тойиржон сира хафа бўлмайди. Ҳатто ошналарига қўшилволиб қиқир-қиқир кулиши ҳам мумкин...

Жасур КЕНГБОЕВ

ТУРФА ХИЛ ОҲАНГЛАРДА АЛЛА

Фарғона шаҳри Юсуфжон қизиқ Шакаржонов номидаги вилоят мусиқали драма театрида алла ижрочилигининг еттинчи анъанавий Республика кўрик танлови бўлиб ўтди. Унда Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлардан келган 200 дан ортиқ алла ижрочилари ва 12 та бадиий жамоа аъзолари қатнашдилар. Иштирокчилар алла қўшиғини турли оҳангда хиргойи қилиб, миллий урф-одатимиз, анъаналаримизни ўзида акс эттирувчи театрлаштирилган дастурларини намойиш этди. Бу галги танлов ҳам янги овоз ва истеъдод эгаларини аниқлаб берди.

Олий ўринга Фарғона вилояти Қува туман маданият уйи қошидаги “Зебо” халқ ашула ва рақс ансамбли муносиб кўрилган бўлса, Жарқўрғон тумани ҳамда Наманган шаҳар маданият уйи фольклор-этнографик жамоаларига биринчи ўрин насиб этди. Иккинчи ўрин эгалари Жондор туман ва Тайлоқ туман маданият уйи қошидаги фольклор жамоалари бўлишди. “Хошаддас” халқ ашула ва рақс ансамбли (Қорақалпоғистон), “Маржон” (Жиззах), Оққўрғон туман маданият уйи қошидаги фольклор-этнографик жамоалари ва андижонлик алла ижрочилари гуруҳи учинчи ўринга муносиб деб топилди.

Шунингдек, “Қадимий алла ижроси учун”, “Аллани ўзига хос талқиндаги ижроси учун”, “Энг қадимий либос учун” ва шу сингари бир нечта номинациялар бўйича ҳам иштирокчилар тақдирланишди.

Бу галги кўрик-танлов ўтган йиллардагидан кўра турфа хилликка бой бўлди. Айниқса, етти хил хиргойи тарзида ижро этилган “Алла” кўпчиликда катта таассурот қолдирди. Алла ижрочилари айтган аллаларнинг матни ёзиб олиниб, алоҳида тўплам тайёрлаш режалаштирилмоқда.

Муҳаммаджон ҚОЗОҚБОЕВ

ЖУРНАЛИСТЛАР УЧУН ТАНЛОВ

Темир танқислиги анемияси ҳамда бойитилган ун ва нон маҳсулотларининг фойдали хусусиятлари мавзусини ёритишда оммавий ахборот воситалари вакилларининг қизиқишларини ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси ва БМТ Болалар жамғармаси (ЮНИСЕФ)нинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси билан ҳамкорликда “Унни бойитиш бўйича Миллий дастурнинг матбуот, телевидение ва радиоэшиттириш соҳасидаги иккинчи Миллий мукофоти” миллий танловини ўтказади.

Умумий қоидалар

Танлов умуммиллий ҳисобланади. Танловда қатнашиш учун республика, вилоят, шаҳар ва туманлардаги телевидение, радиоэшиттириш ва матбуот соҳасидаги оммавий ахборот воситалари таклиф этилади.

Танловнинг вазифаси

Танловнинг асосий, лекин чекланмаган вазифалари:

А) Кам қонлик муаммосининг долзарблиги ва тезда ҳал этилиши зарурлигини тушунтириш мақсадида кенг жамоатчиликнинг билимини ошириш. Минимал мавзу:

Темир моддаси танқислиги муаммоси, айниқса кам қонлик касаллиги ва фолий кислотаси танқислигининг болалар ва аёлларда салбий оқибатларга олиб келишини ёритиш.

Б) Кенг жамоатчилик ва раҳбар шахслар (парламент, сенат, ҳокимият органлари маҳаллий ўзини ўзи бошқариш, хусусий ун ишлаб чиқарувчилар, ун олиб келувчилар ва бошқалар)нинг диққатини бойитилган ун ва ноннинг барқарор ишлаб чиқарилиши, тарқалиши ҳамда истеъмол қилинишининг зарурлигига жалб қилиш.

В) Оммавий ахборот воситалари ходимлари билан Ўзбекистондаги аёллар ва болаларнинг турли жабҳаларида турмуш даражасини кўтариш йўлида кейинчалик иш олиб бориш мақсадида мустаҳкам шериклик муносабатлари, алоқаларини ўрнатиш, шунингдек, жамоат соғлиғини сақлаш.

Танлов номинациялари ва совринли ўринлар

Танлов номинациялари қуйидаги йўналишлар бўйича ажратилган:

<u>Телевидение (2 та йўналиш)</u>

1. Илмий-публицистик, кўнгилочар дастурлар (илмий-оммабоп дастурлар, ҳужжатли қисқа метражли фильмлар, мунозаралар ва интервью, ток-шоулар, озиқланиш бўйича дастурлар, болалар учун викторина ва дастурлар, мусиқий дастурлар). Учта совринли ўрин: компьютер, рақамли фотоаппарат, уяли алоқа телефони.

2. Янгиликлар ва таҳлилий дастурлар (янгиликлардан иборат ахборот-таҳлилий репортаж ва образлар). Иккита совринли ўрин: DVD плейер, уяли алоқа телефони.

<u>Радио (1 та йўналиш)</u>

1. Илмий-публицистик, таҳлилий, кўнгилочар дастурлар (илмий-оммабоп дастурлар, таҳлилий дастурлар ва репортажлар, мунозаралар ва интервью, ток-шоу, викторина ва болалар учун дастурлар ва бошқалар). Учта совринли ўрин: компьютер, мусиқий марказ, рақамли диктофон.

<u>Босма ОАВ (3 та йўналиш)</u>

1. Умумий йўналиш. Илмий-публицистик, таҳлилий ва оммабоп мақола ва репортажлар. Учта совринли ўрин: компьютер, рақамли фотоаппарат, рақамли диктофон.

2. Журналлар. Илмий-публицистик, таҳлилий ва кўнгилочар мақолалар ва репортажлар. Иккита совринли ўрин: рақамли фотоаппарат, рақамли диктофон.

3. Болалар нашрлари. Болалар ва ота-оналар учун илмий-оммабоп, кўнгилочар ва бошқа мақолалар. Иккита совринли ўрин: рақамли фотоаппарат, рақамли диктофон.

<u>Минтақавий ОАВ (3 та йўналиш)</u>

1. Вилоят ва туман телевидениеси. Битта совринли ўрин: рақамли видеокамера.

2. Вилоят ва туман радиоси. Битта совринли ўрин: рақамли диктофон.

3. Вилоят ва туман матбуоти. Битта совринли ўрин: компьютер.

****Ушбу йўналиш фақатгина вилоят ва туман журналистларининг энг сара ишларини рағбатлантиришга мўлжалланган. Шу билан бир вақтда вилоят ва туман журналистлари миллий ОАВ билан юқоридаги барча номинацияларда мусобақалашишлари мумкин.***

<u>Фото (1 та умумий йўналиш)</u>

1. Мазкур мавзу бўйича профессионал фотосуратлар учун битта совринли ўрин: рангли фото принтер.

Унни бойитиш бўйича Миллий дастур доирасида совринни қўлга киритган фотосуратларни чоп этиш ва улардан фойдаланиш бўйича махсус бўлмаган ҳуқуқ ЮНИСЕФга берилади.

<u>Электрон ОАВ (1 та умумий йўналиш)</u>

1. Интернет журналистикаси. Илмий-оммабоп ва таҳлилий мақола ва репортажлар. Иккита совринли ўрин: компьютер ва рақамли фотоаппарат.

Қўшимча равишда энг фаол журналистларга рағбатлантирувчи совринлар топширилади ҳамда лойиҳа шерикларининг махсус совринлари тақдим этилади. Ғолибларга, муҳарририятларга совғалар билан бир қаторда “Нон — полвон” ҳайкалчалари ва эсдалик сертификатлари топширилади. Танловда фаол иштирок этган ОАВ таҳририятларига миннатдорчилик билдирилган мактублар юборилади.

Танловга тақдим этилган материалларга бўлган талаблар

Танловнинг мақсад ва вазифаларига жавоб бериб, мавзуни тўлиқ очиб берадиган ҳамда фақатгина ахборот жанридан кўра вазифаларни ечишга кўмаклашувчи илмий-публицистик мавзуни тўлиқ очиб берадиган, таҳлилий ва ижодий йўналишдаги материаллар қабул қилинади.

ДИҚҚАТ!

Танловга ТВ учун — 4 ва ундан ортиқ, радио ва босма ОАВ учун 5 ва ундан ортиқ марта 2006 йилнинг 1 июлидан 2007 йилнинг 31 январигача тенг вақт оралиғида (яъни 1 ойда тахминан битта кўрсатув/босма материал) фотосуратлар учун 10 ва ундан ортиқ. Интернет нашрлари учун — 5 ва ундан ортиқ нашр этилган ёки эфирга узатилган материаллар/нашрлар/дастурлар туркуми қабул қилинади.

Танловнинг ўтказилиш муддатлари ва якунлари

Танловга 2006 йилнинг 1 июлидан 2007 йилнинг 31 январигача нашр этилган ёки эфирга узатилган материаллар қабул қилинади. Ғолибларни тантанали равишда тақдирлаш маросими 2007 йилнинг февраль ойида Тошкент шаҳрида бўлиб ўтади (Тадбир ўтказиладиган жой тўғрисида қўшимча тарзда хабар қилинади).

Танловда қатнашиш учун материаллар юбориш

Танловда иштирок этиш учун ариза ва материаллар ёпиқ конвертда “НОН — ПОЛВОН” белгиси билан танловнинг ташкилий қўмитасига қуйидаги манзил бўйича етказилиши зарур: Тошкент ш., Ҳадича Сулаймонова кўчаси, 43, тел. 1323912, факс 1206508 2007 йилнинг 31 январь куни соат 17:00 гача.

Танловда қатнашиш учун аризалар қуйидаги маълумотларни ўзида мужассамлаштириши лозим:

— танлов қатнашчиси(лари)нинг фамилияси, исми, шарифи, алоқа учун телефони, лавозими, асосий иш жойи, муаллифнинг ҳамкорлик қилаётган таҳририятлари номлари, нашрларининг асосий мавзуси

— ОАВ нинг тўлиқ номи, №, номи ва нашр муддати

— бош муҳаррирнинг фамилияси, исми, шарифи, алоқа учун телефони

— материал топширилаётган номинациянинг кўрсатилиши

<u>Аризани қўшимча равишда факс орқали ёки www.non.uz веб-сайтидан олиш мумкин.</u>

O'zingni anglab yet! HURRIYAT
Муассис: Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси
Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 16-уй. Тел-факс: 142-49-91. Тел: 135-39-01, 142-52-72
Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Исмат ХУДОЁРОВ
Таҳрир ҳайъати: Хуршид ДЎСТМУҲАММАД, Азамат ЗИЁ, Наим КАРИМОВ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Ҳаким САТТОРИЙ (масъул котиб), Раҳмон ҚЎЧҚОР, Шерзод ҒУЛОМОВ
Газета Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлигида 034-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими — А-2.
Индекс: Якка обуначилар ва ташкилотлар учун — 233
Газетада чоп этилган мақолалардаги фактлар учун муаллиф жавобгар
«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Манзил: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.
Навбатчи: Фаррух ЖАББОРОВ
Ⓡ — тижорат белгиси.
Топшириш вақти — 21.00
Топширилди — 20.00
Буюртма — Г - 1155
Т: 2202
1 2 3 4 5
Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.